

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Ärikorralduse instituut

Anastassia Kallikorm

**OSAKAPITALI SISSEMAKSETA ASUTATUD OSAÜHINGUTE
ARUANDLUSKOHUSTUSE TÄITMATAJÄTMISE PÕHJUSED**

Lõputöö

Õppekava MAJANDUSARVESTUS JA ETTEVÕTLUSE JUHTIMINE,
peeriala majandusarvestus

Juhendaja: Monika Nikitina-Kalamäe, MA

Tallinn 2019

Deklareerin, et olen koostanud töö iseseisvalt ja olen viidanud kõikidele töö koostamisel kasutatud teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele, ning ei ole esitanud sama tööd varasemalt ainepunktide saamiseks. Töö pikkuseks on ...6353..... sõna sissejuhatusest kuni kokkuvõtte lõpuni.

Anastassia Kallikorm .....

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 143412BDMR

Üliõpilase e-posti aadress: anastassiakallikorm@gmail.com

Juhendaja: Monika Nikitina-Kalamäe, MA:

Töö vastab kehtivatele nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

LÜHIKOKKUVÕTE.....	4
SISSEJUHATUS	5
1. SISSEMAKSETA ASUTATUD OSAÜHING JA ARUANDLUSKOHUSTUS.....	8
1.1. Sissemakseta asutatud osaühingu asutamistingimused	8
1.2. Osakapitali sissemakseta asutatud osaühinguga sarnased äriühingud Euroopas.....	10
1.3. Osakapitali sissemakseta asutatud osaühingu aruandluskohustus.....	12
1.4. Osakapitali sissemakseta asutatud osaühingu aruandluskohustuse mittetäitmine.....	14
2. SISSEMAKSETA ASUTATUD OSAÜHINGUTE ARUANDLUSKOHUSTUSE TÄITMATA JÄTMISE PÕHJUSTE UURING.....	17
2.1. Uuringu meetoodika	17
2.2. Uuringu valimi kirjeldus.....	19
2.3. Põhjused, mis takistavad majandusaasta aruande õigeaegset esitamist	22
2.4. Lahendused, mis soodustavad majandusaasta aruande õigeaegset esitamist	26
2.5. Ettepanekud	28
KOKKUVÕTE	30
SUMMARY.....	33
KASUTATUD ALLIKATE LOETELU	36
LISAD	39
Lisa 1. Raamatupidajatele suunatud ankeet.....	39
Lisa 2. Ettevõtte juhtidele suunatud ankeet.....	42
Lisa 3. Ankeedi küsimuste 3–6 vastused (uuringus osalenud raamatupidajate metaandmed)..	45
Lisa 4. Ankeedi küsimuste 3–6 vastused (uuringus osalenud ettevõtete juhtide metaandmed)	46
Lisa 5. Ankeedi küsimuse 1 raamatupidajate vastused	47
Lisa 6. Ankeedi esimese küsimuse vabas vormis esitatud raamatupidajate vastuste analüüs...	48
Lisa 7. Ankeedi küsimuse 1 ettevõtete juhtide vastused	49
Lisa 8. Ankeedi küsimuse 2 raamatupidajate vastused	50
Lisa 9. Ankeedi küsimuse 2 ettevõtete juhtide vastused	51

LÜHIKOKKUVÕTE

Lõputöö eesmärk on tuua esile tegurid, mis soodustaks osakapitali sissemakseta asutatud osaühingute aruannete õigeaegset ning järjepidevat esitamist. Eesmärgi saavutamiseks viidi ajavahemikul 17. september 2018 kuni 15. november 2018. läbi küsitlus, millele vastas kokku 113 raamatupidajat ja 10 firmajuhti.

Küsitluse esimeses pooles selgus, et raamatupidajad ei pidanud RIKi keerulist süsteemi teguriks, maksude õigeaegset mittemaksmist ja kindla osakapitali sissemakse tähtaja puudumise tegurit majandusaasta õigeaegsel esitamisel oluliseks. Raamatupidajad arvasid, et osaühingu negatiivne omakapital võiks majandusaasta aruannete õigeaegset esitamist takistada. Firmajuhtide arvates on RIKi süsteem keeruline ning pigem takistab majandusaasta aruande esitamist. Valdav osa firmajuhtidest vastas, et nad ei oska maksude õigeaegse mittemaksmise tegurit ja firma negatiivse omakapitali tegurit hinnata. Nii raamatupidajad kui ka ettevõtete juhid arvasid, et kindla osakapitali sissemakse tähtaja puudumine ei takista majandusaasta aruande õigeaegset esitamist.

Küsitluse teises pooles selgus, et raamatupidajate arvates kõige tõhusamateks teguriteks on majandusaasta aruannet esitamata jätnud juhtidele uute osaühingute asutamispääs, ettevõtete aruandluse järjepidev kontroll, majandusaasta aruande õigeaegse mitteesitamise trahvimine kõrgema trahvimääraga ning krooniliste viivitajate avalikustamine. Firmajuhid arvasid, et kõige mõjusamad tegurid oleksid tõhusam järelvalve firmade majandusategevuse üle ning uute osaühingute asutamispääsu rakendamine. Samas majandusaasta aruande õigeaegse mitteesitamise trahvimine kõrgema trahvimääraga ning majandusaasta aruande viivitajate avalikustamine oli ettevõtete juhtide arvates ebatõhus meede. Vähem tõhusamad tegurid olid nii raamatupidajate kui ka firmajuhtide arvates tegurid, mis lihtsustaks ettevõtte äriregistrist kustutamist ning osaühingu vabatahtliku lõpetamise protseduuri.

Võtmesõnad: osakapitali sissemakseta asutatud osaühing, aruandluskohustus, majandusaasta aruanne.

SISSEJUHATUS

Alates 2011. aastast on Eestis võimalik luua osaühing ilma esialgse kapitali sissemakseta ja osakapitali saab tasuda äritegevuse käigus. Ühelt poolt soodustab see ettevõtluse kättesaadavust ja lihtsust. Teiselt poolt saadakse ettevõtjaks kergekäeliselt ega süveneta kohustustesse, mis äriühingu loomisega kaasnevad, nt majandusaasta aruande koostamine ja õigeaegne esitamine ning raamatupidamise korraldamine. Kui vastutust ei teadvustata, siis on oht, et ka aruandluskohustus jääb õigeaegselt täitmata.

Aruandluskohustuse mittetäitmine võib kaudselt viidata osaühingu võimalikule maksejõuetusele, mida on Eestis seoses finantskeskkonna usaldusväarsuse tagamisega põhjalikult uuritud. Aastal 2010 on koostatud „Maksejõuetuse põhjuste analüüs“ ning 2016. aastal on koostatud „Analüüs-kontseptsioon maksejõuetu juriidilise isiku juhatuse liikme kohustused ja vastutus“, mis pani aluse 2016. aastal Justiitsministeeriumi välja töötama „Maksejõuetusõiguse revisjoni läbiviimise detailse tegevuskava (2016-2019)“, et piirata äriühingute tegevust, kus algusest peale toimub süstemaatiline pettus ning mis riskide realiseerumisel teadlikult ei soovi kohustusi täita ja kus hakatakse võlausaldajaid kahjustades omanike kasu maksimeerima.

Eestis on osakapitali sissemakseta asutatud osaühingute jätkusuutlikkust ja tegelikku majandustegevuse toimumist oma magistritöös uurinud Jane Sömmer (2015). Osakapitali sissemakseta asutatud osaühingute majandusaasta aruannete esitamise järjepidevuse statistikat on 2011.-2013. aastate lõikes esitanud Justiitsministeerium (Niklus 2015), kuid osakapitali sissemakseta asutatud osaühingute aruandluskohutuse mittetäitmise põhjusi pole Eestis veel seni uuritud.

Lõputöös on kaks uurimisprobleemi: mis tegurid takistavad osakapitali sissemakseta asutatud osaühinguid majandusaasta aruandeid õigeaegselt esitama ning mis tegurid soodustavad osakapitali sissemakseta asutatud osaühingute juhte aruandeid õigeaegselt ning järjepidevalt esitama.

Uurimisprobleemidest lähtuvalt on lõputöö eesmärk tuua esile need tegurid, mis soodustaks osakapitali sissemakseta asutatud osaühingute aruannete õigeaegset ning järjepidevat esitamist.

Eesmärgi saavutamiseks on lõputöös seatud järgmised uurimisülesanded:

1. Tuua välja osakapitali sissemakseta asutatud osaühingute olemus Eestis ning võrrelda sarnaste äriühingutega mujal Euroopas.
2. Analüüsida Eesti osakapitali sissemakseta asutatud osaühinguid reguleerivaid sätteid.
3. Koostada osakapitali sissemakseta asutatud osaühingute raamatupidajatele ja juhtidele suunatud küsimustik, selgitamaks välja aruandluskohustuse täitmata jätmise võimalikud põhjused.
4. Kaardistada küsitlusest saadud vastuste põhjal osakapitali sissemakseta asutatud osaühingute aruandluskohustuse täitmatajätmise peamised põhjused ning tuua esile need tegurid, mis soodustavad osakapitali sissemakseta asutatud osaühingute aruannete õigeaegset ning järjepidevat esitamist.

Käesoleva töö struktuur on määratletud uurimisülesannetest tulenevalt. Lõputöö koosneb kahest osast, millest esimene osa on deskriptiivne ning koosneb neljast alapeatükist. Selles osas analüüsitakse teemakohast kirjandust, keskendudes sissemakseta asutatud osaühingutele, nende asutamistingimustele, seaduslikele piirangutele ja kitsaskohtadele. Seejärel antakse ülevaade osakapitali sissemakseta asutatud osaühingutega sarnastest äriühingutest Euroopas. Viimaseid on autori arvates oluline käsitleda, kuna need olid ajendiks Eestis lihtsusatud korruga ühinguvormi loomisele ning annavad laiemat ülevaate uurimisobjektist. Esimese peatüki eelviimases alapeatükis antakse ülevaade sissemakseta asutatud osaühingute aruandluskohustusest. Esimest peatükki lõpetab alapeatükk, mis keskendub majandusaasta aruande õigeaegsele esitamata jätmisele.

Lõputöö teine osa on rakenduslik. Antud peatükis tutvustatakse sissemakseta asutatud osaühingute raamatupidajatele ja firmajuhtidele suunatud küsitluse koostamise meetodikat ja valimit. Samuti kaardistatakse raamatupidajate ja firmajuhtide küsitlusest saadud vastuste põhjal osakapitali sissemakseta asutatud osaühingute aruandluskohustuse täitmatajätmise põhjused ning tuuakse välja tegurid, mis mõjutaks osakapitali sissemakseta asutatud osaühinguid majandusaasta aruandeid õigeaegselt ning järjepidevalt esitama. Lõputöö viimases peatükis keskendutakse ettepanekute, mis soodustaks uurimisprobleemi laiemat uurimist ja lahendamist.

Esialgvalt oli planeeritud küstleda Riiklikkust registrite ja infosüsteemide e-teenusest saadud andmete põhjal sissemakseta asutatud osaühingute juhte, kellel jäi aastatel 2011-2014 majandusaasta aruanne esitama. Sissemakseta asutatud osaühingute juhtide vähese vastamisaktiivsuse tõttu (kokku vastas 387 küsitlusest osalejast vaid 10) täiendati lõputöös raamatupidajate vastuste kvantitatiivset analüüsi ettevõtte juhtide kvalitatiivse analüüsiga.

Autor tänab oma juhendajat Monika Nikitina-Kalamäed asjakohaste nõuannete, vastutulelikkuse ning kannatlikkuse eest.

1. SISSEMAKSETA ASUTATUD OSAÜHING JA ARUANDLUSKOHUSTUS

Alates 2011. aastast on Eestis võimalik luua osaühing ilma esialgse kapitali sissemakseta. Järgnevalt käsitletakse osakapitali sissemakseta osaühingu asutamistingimusi ning keskendutakse sissemakseta asutatud osaühingu eripärale tuginedes äriseadustikule, raamatupidamise seadusele ning Justiitsministeeriumi uuringule. Peatüki teises pooles antakse ülevaade osakapitali sissemakseta asutatud osaühinguga sarnastest äriühingutest Euroopas ning probleemidest, millega antud äriühingud kokku puutuvad. Peatüki lõpetab ülevaade sissemakseta asutatud osaühingute aruandluskohustusest, keskendudes majandusaasta aruande õigeaegsele esitamisele.

1.1. Sissemakseta asutatud osaühingu asutamistingimused

Võimalus asutada sissemakseta osaühingut tekkis Eestis 01.01.2011. Vastavalt äriseadustiku muutmise seaduse eelnõu seletuskirjale algatati eelnõu eesmärgiga lihtsustada osaühingut puudutavat regulatsiooni, et Eestis oleks võimalik alustada ettevõtlusega võimalikult lihtsalt, kiirelt ja ettevõtjatele rahaliselt paindlikult. (Äriseadustiku muutmise... 2010, 12)

Sissemakseta osaühingu asutamise võimalus on piiratud, seda saab asutada üksnes füüsiline isik või mitu füüsilist isikut ning seda tingimusel, et ühingu osakapital ei ole suurem kui 25 000 eurot. (Äriseadustik, § 140¹ lg 1)

Äriregistris on ettevõtte põhiantmete juures toodud vastav märged, mis näitab võlausaldajatele, et äriühingu asutamisel pole ettevõtja sissemakset teinud. Kuni sissemakse on tegemata, vastutab omanik täielikult ettevõtte kohustuste eest osakapitali maksmata osa ulatuses. Kuni sissemaksete täieliku tasumiseni kõigi osanike poolt ei või osaühing suurendada ega vähendada osakapitali, samuti ei saa teha osanikele ühtegi väljamakset. (Äriseadustiku muutmise... 2010, 12)

Väljamakse tegemise keeld ei hõlma osanikule makstavat töötasu ega muid tasusid. Samas võivad osanikud sissemakse kohustuse täita kasumi arvelt, nähes kasumi jaotamise otsuses ette kasumi

kasutamist sissemakse tasumiseks. Lisanõuded kehtivad ka siis, kui sissemakseta osaühing osaleb ühinemises või jagunemises. (Äriseadustik, § 140¹ lg 2)

Eestis on olnud aastaid võimalus asutada äriühing väga kiiresti ja mugavalt tänu elektroonilisele äriregistri e-keskkonnale RIK (2018). 2011. aastal jõustunud äriseadustiku muudatustega tehti äriühingu asutamine lihtsamaks ka rahaliselt, kuna asutajatel puudub kohustus maksta osaühingu asutamisel seadusega sätestatud minimaalne osakapital.

Riik on loonud üsna paindlikud võimalused ettevõtlusega alustamiseks. Igaühel, kellel on olemas äriidee, on võimalus asutada oma ettevõtte. Kitsaskohaks selliste osaühingute puhul on seaduses osakapitali sissemakse tähtaja puudumine (va pankrotistumisel), mistõttu ei ole osanikud kohustatud tegema ka investeeringut.

Võib väita, et otsest seost ühingu kapitali suuruse, selle sissemaksmise või sissemaksmata jätmise ja majandusliku edukuse vahel pole. Samas on oluline mitte tunda suurt rõõmu võimalusest asutada ühing sinna rahaliselt panustamata, vaid tuleks hinnata ühingu tegelikku kapitalivajadust ja selles ulatuses ka ühing kapitaliseerida. Kahjuks näitab tänane praktika, et osa asutajatest ei hinda objektiivselt ühingu kapitalivajadust, st esineb juhtumeid, kus ühing on juba asutamise hetkest maksejõuetu ja juhatuse esimene kohustus on esitada kohtule ühingu pankrotiavaldus. (Vutt 2015)

Nikluse väitel arvas osa skeptikuid, et sissemakseta asutatud osaühingu loomise võimalus loob olukorra, kus sissemakstud osakapitaliga osaühingu vorm võiks jääda ainuvalitsevaks. Siiski näitasid Justiitsministeeriumi tehtud uuringu tulemused, et aastatel 2011-2013 asutati sissemakseta osaühinguid 27 498 ja koheselt sissemakstud osakapitaliga osaühinguid asutati 19 258. Kahe osaühingu vormi vahel oli vahe märgatav, kuid siiski sissemakseta asutatud osaühingu vorm ei ole osutunud ainuvalitsevaks ja tegelikkuses kasutati ka tavapärase osaühingu loomise võimalust. (Niklus 2015)

2015. aastal kaitstud Jane Sõmmeri magistritöös väidetakse, et osaühingute normistiku lihtsustamine on perioodil 2010-2015 siiski muutnud osaühingute asutamise trendi, st keskmiselt asutatakse sissemakseta 67% ja sissemaksega 33% uutest OÜ-dest. Alates seaduse jõustumisest on iga-aastaselt asutatud üha enam sissemakseta osaühinguid – keskmiselt ühes kuus 2011. aastal 669 ja 2015. aastal 920 sissemakseta OÜ-d. (Sõmmer 2015, 51)

Selles alapeatükis analüüsiti lõputöö temaga haakuvat kirjandust, keskendudes sissemakseta asutatud osaühingutele, nende asutamistingimustele, raamatupidamise seaduses ja äriseadustikus kehtestatud piirangutele ja kitsaskohtadele.

1.2. Osakapitali sissemakseta asutatud osaühinguga sarnased äriühingud Euroopas

Olukord, kus ühingu asutamisel puudub miinimumkapitali sissemakse nõue, pole Euroopas erakordne. Pigem on olukord selline, et kui ühes Euroopa Liidu liikmesriigis nõue puudub, siis see sunnib ka teisi liikmesriike looma võrdväärse õiguskeskkonna. Peamised erinevused on miinimumkapitali nõudes, ühinemise ja jagunemise sätetes ning osanike kaitses. Käesolevas alapeatükis keskendutakse miinimumkapitali nõuete erinevusele.

Refereerides Andres Vutti (2014) ettekande teese on Euroopas väikestele ühingutele neli lahendust, mis on esitatud tabelis 1.

Tabel 1. Miinimumkapitali nõuded Euroopas

Nr	Miinimumkapitali nõue	Näide riigist, kus seda rakendatakse
1.	–	Suurbritannia, Prantsusmaa, Holland
2.	on olemas, st kehtib sisuliselt sama kord, kui oli Eestis enne 01.01.2011	Soome, Rootsi, Norra
3.	on olemas, kuid ühingu on võimalik asutada ilma kapitalita kohustusega see hiljem moodustada	Saksamaa, Läti, Belgia
4.	on olemas, kuid on võimalik leppida kokku, et sissemaksed tasutakse täies mahus tulevikus	Eesti

Allikas: Vutt 2014, autori koostatud

Tänane Euroopa suund on selgelt miinimumkapitali nõude kaotamisele, nt Suurbritannias polnud kunagi olnud miinimumkapitali nõuet Eesti osaühingule vastavale *private limited company*'le. Suurbritannia *limited*-äriühingul pole kohustusliku osakapitali nõuet, mis võib sisuliselt olla üks nael või veelgi väiksem ühik. Osanikud vastutavad ainult oma osa suuruse ulatuses. Samuti ei pea kogu osakapital olema osanike poolt sisse makstud. Osakapitali sissemaksed võivad olla nii rahalised kui ka mitterahalised, st asjad või teenused. Mitterahalise sissemaks väärtust kontrollib äriühingu juhatust. Samas on *limited*-äriühingutele kehtestatud kõrged aruande- ja avalikustamiskohustused. Osanikud teevad otsuseid osanike koosolekul, et kinnitada majandusaasta aruanne ja juhatuse aruanne. (Vutt 2015)

Miinimumkapitali nõudest on loobunud ka Prantsusmaa ja Holland. Samuti sisaldavad mitmed Euroopa Liidu ühinguõiguslikud algatused ettepanekuid miinimumkapitali nõude kaotamiseks, nt *Societas Privata Europaea* määruse eelnõu (2008), *Societas Unius Personae* direktiivi eelnõu (2014).

Prantsusmaal on miinimumkapitali nõue kaotatud alates 2003. aastast piiratud vastutusega ühingute puhul. Mitterahaliseks sissemaksiks ei tohi olla teenused ega oskused. Sarnaselt Prantsusmaaga on Hollandis nõue, et mitterahaliseks sissemaksiks oleva vara väärtust peab olema võimalik majanduslikult hinnata, st mitterahalist sissemaksset pole võimalik tasuda töö või osutatava teenusega. (Vutt 2015)

Alates 2008. aastast on *Unternehmergeinschafthaftungsbeschränkt (UG)* ehk *mini-GmbH* lubatud äriühenduse vorm Saksamaal. Erinevus Suurbritannia *private limited company*'ga seisneb selles, et Suurbritannia äriühing on täiesti iseseisev üksus, aga Saksamaa *UG* näol on nn *GmbH* üleminekuvorm. *Mini-GmbH*-le ja *GmbH*-le kehtivad samad normid, näiteks põhikiri, juhatuse ja osanike reeglid on samad, mis tavapärasel osaühingul, kuid ärinimes peab olema kajastatud, et tegemist on *Mini-GmbH*-ga. Erandiks on see, et *UG*-l puudub minimaalse omakapitali nõue ning äriühingu võib asutada näiteks ühe euro eest, kuid praktikas tehakse seda harva, kuna asutamiskulude tõttu oleks äriühingul negatiivne omakapital. (Mock 2016: 2-4)

Seega maksavad osanikud sisse just selle summa, mida nad on asutamislepingus lubanud. Sissemaksete tegemine on eelduseks, et äriühing kantakse registrisse (Mock 2016: 4).

2011. aastal läbi viidud uuringust selgus, et miinimumkapitali nõude kaotamine või leevendamine avaldas tuntavat mõju uute väikeettevõtete loomisel nii Prantsusmaal, Poolas, Saksamaal kui ka Ungaris (Hornuf 2011).

Antud alapeatükis anti ülevaade osakapitali sissemakseta asutatud osaühinguga sarnastest äriühingutest Euroopas. Mitmest uuringust selgus, et osaühingute reeglite lihtsustamine ja sümboolse osakapitali nõude rakendamine aitas elavdada majandust, vähendas töötust ning innustas väikeettevõtjaid uusi äriühinguid looma. Tänapäevane Euroopa suund on selgelt miinimumkapitali nõude kaotamisele.

1.3. Osakapitali sissemakseta asutatud osaühingu aruandluskohustus

Eestis peavad kõik raamatupidamiskohustuslased, sh osakapitali sissemakseta asutatud osaühingud pidama arvestust vastavalt kehtivale raamatupidamise seadusele (Raamatupidamise seadus 2018), mille alusel on kõigil ettevõtjatel võimalik valida, kas koostada oma aruandeid vastavuses Euroopa Komisjoni poolt vastu võetud rahvusvaheliste finantsaruandluse standarditega (IFRS) või Eesti hea raamatupidamistavaga (Eesti finantsaruandluse standard 2017).

Vastavalt raamatupidamise seadusele on alates 01.01.2017 Eesti hea raamatupidamistava asendatud Eesti finantsaruandluse standardiga. Eesti finantsaruandluse standardi põhinõuded on kehtestatud raamatupidamise seadusega ja seda täpsustab rahandusministri määrus nr 105. (Raamatupidamise seadus 2018)

Ligikaudu 95% ettevõtjatest kasutas 2013. aastani Eesti head raamatupidamistava, nende hulgas väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad, seega ka osakapitali sissemakseta asutatud osaühingud (Alver *et al* 2014, 241).

Eesti raamatupidamise seaduses on defineeritud majandusüksuse printsiip (RTJ 1, § 34), millest tuleb lähtuda raamatupidamise korraldamisel ning majandusaasta aruannete koostamisel. See tähendab, et aruannetes kajastatakse ainult raamatupidamiskohustuslase vara, kohustisi, omakapitali, tulusid, kulusid ja rahakäibeid. Ei tohi segi ajada ettevõtte omandit ja võõrast vara.

Aruannetes peab olema esitatud terviklik pilt ettevõtte finantsseisundi, majandustegevuse ja rahakäibe ning muude oluliste asjaolude kohta, mis mõjutasid ettevõtte finantsnäitajaid aruandeperioodil või võivad neid tõenäoliselt mõjutada tulevastel perioodidel (Raamatupidamise seadus § 16).

Eestis on raamatupidamiskohustuslane kohustatud vastavalt kehtivale raamatupidamise seadusele koostama majandusaasta aruande iga lõppenud majandusaasta kohta, erandina võib majandusaasta pikkus olla lühem või pikem kui 12 kuud, kuid ei tohi olla pikem kui 18 kuud (Raamatupidamise seadus, § 13).

Majandusaasta aruanne tuleb esitada ka siis, kui majandustegevust ei toimunud, st ka nn riulifirmal. Majandusaasta aruande esitamine on kohustuslik kõigile ettevõtjatele.

Majandusaasta aruanne koosneb tavapäraselt kahest osast: tegevusaruanne ja raamatupidamise aastaaruanne, viimane koosneb põhjaruannetest ja lisadest (Raamatupidamise seadus § 3). Kuna osakapitali sissemakseta asutatud osaühingud on eelkõige mikro- ja väikeettevõtted, siis piirduakse selles lõputöös vaid mikro- ja väikeettevõtjate majandusaasta aruande osade kirjeldamisega, mis on (Majandusaasta aruande taksonoomia ja ... 2017 § 5, lisa 1, 6):

- 1) tegevusaruanne (ainult väikeettevõtjatel);
- 2) raamatupidamise põhjaruanded mikro- ja väikeettevõtjatel: bilanss, kasumiaruanne;
- 3) raamatupidamise aastaaruande lisad: vastavalt vajadusele, neist kohustuslikud on mikroettevõtjatel ainult kolm. Lisaks neile peaks täitma lisad olulisemate numbrite kohta. Väikeettevõtjad peavad esitama kuni kaheksa lisa.

Mikro- ja väikeettevõtjate põhilisteks finantsaruanneteks on bilanss ja kasumiaruanne. (Raamatupidamise seadus § 18 lg 1).

Alates 2017. aastast ei nõuta enam rahavoogude aruande ja omakapitali muutuste aruande esitamist. Mikroettevõtja saab lisada maksimaalselt kolm lisa (arvestuspõhimõtted, tööjõukulud ja tehingud seotud osapooltega). Väikeettevõtted peavad esitama kuni üheksa lisa, mille täitmine on kohustuslik vaid siis, kui ettevõtetel esineb selliseid kirjeid ja need on olulised. Mikroettevõtja puhul on bilansis varade paigutust ning varade moodustamise allikaid vähem kui väikeettevõtjal, kasumiaruanne on sama, arvestuspõhimõtete all küsitakse ainult seda, kas ettevõtte on endiselt tegutsenud. (Majandusaasta aruande taksonoomia ja ...§5, lisa 1, 6)

Alates 2010. aastast saab majandusaasta aruannet tasuta esitada ja koostada vaid elektrooniliselt äriregistri e-keskkonna RIK kaudu. Majandusaasta aruannet saab esitada ja koostada üks juhatuse liige või juhatuse liikme poolt määratud sisestaja, nt raamatupidaja. Enne aruande esitamist äriregistrile peab majandusaasta aruanne olema allkirjastatud vähemalt ühe juhatuse liikme poolt. (Äriseadustik § 32 p 3)

Selles alapeatükis anti ülevaade sissemakseta asutatud osäühingute aruandluskohustusest, keskendudes vaid mikro- ja väikeettevõtjate majandusaasta aruandluse eripärale.

1.4. Osakapitali sissemakseta asutatud osäühingu aruandluskohustuse mittetäitmine

Kuigi viimasel ajal on aruandlust ettevõtjatele järjest lihtsamaks ja mugavamaks tehtud, siiski on majandusaasta aruande esitamata jätmise väga aktuaalne probleem.

Nikluse uuringust selgus, et nii sissemakseta kui ka sissemaksega osäühingute puhul on tähtaegselt esitatud ja tähtaegselt esitamata majandusaasta aruannete suhe sarnane – üle poole mõlemat asutamiseviisi kasutanud ühingutest on jätnud majandusaasta aruande tähtaegselt esitamata või üldse esitamata jäetud. (Niklus 2015)

Sömmeri magistritööst, selgus, et 2011. aastal sissemakseta asutatud 8023-st osäühingust on aastate 2011, 2012 ja 2013 kohta majandusaasta aruandeid järjepidevalt esitanud vaid 452 ettevõtet (5,6%). Ülejäänud 94,4% puhul esineb oluline kahtlus nende jätkuva tegutsemise suutlikkuses. (Sömmer 2015, 57)

Registrite ja Infosüsteemide Keskuse andmetel on statistika esitatud ja esitamata majandusaasta aruannete kohta aastate lõikes proportsionaalselt sama: ligi 60% esitatakse õigeaegselt, 20% majandusaasta aruannetest jääb esitamata ja äriühingud sundlõpetatakse. (Ivask 2017).

2013. aastal tellis Justiitsministeerium turu-uuringu firmalt TNS Emor telefoniküsitluse, et välja selgitada majandusaasta aruande esitamata jätmise peamise põhjuse. Uuringu käigus küsitleti 500

juriidilist isikut, kelle 2010. ja 2011. aasta majandusaasta aruanne oli maakohtu registriosakonnale esitamata. Tulemustest selgus, et peamine põhjus, miks ettevõtte majandusaasta aruannet ei esitata, on aruande esitamise kohustusele eelneval perioodil majandustegevuse puudumine. Nii vastas 64% küsitletutest. 8% vastanutest jättis aruande esitamata raamatupidaja puudumisel või hindas raamatupidamisteenuse sisseostu liiga kalliks. 7% vastanutest märkis, et ei osanud majandusaasta aruannet elektroonilisel kujul esitada. Need olid olulisimad põhjused, ülejäänud moodustasid tulemustest vähetähtsa osa. (Aastaruanne ... 2014)

Vastusevariant majandusaasta aruande elektroonilisel kujul esitamise raskuse kohta on lisatud antud lõputöö küsimustiku esimesse ossa (vt lisa 1 ja 2), kus uuritakse tegureid, mis takistavad osaühingu juhatust majandusaasta aruannet õigeaegselt esitama.

Kui majandusaasta aruannet ei esitata majandusaasta aruande esitamise tähtaja lõppedes kuue kuu möödumisel, võib registripidaja algatada juriidilise isiku suhtes järelevamenetluse, st registripidaja võib avaldada väljaandes Ametlikud Teadaanded teate majandusaasta aruande esitamata jätmise kohta. Kui ettevõtte teate avaldamisest alates poole aasta jooksul siiski ei esita majandusaasta aruannet ega teata mõjuvat põhjust, miks ta aruannet esitada ei saa, võib registripidaja äriühingu äriregistrist kustutada. (Äriseadustik § 60)

Ivaski (2007) andmetel on 2015. aastal äriregistrist kustutatud 6453, 2016. aastal 6609 ja 2017. aastal 8675 juriidilist isikut.

Kui äriühingu võlausaldaja või äriühing Ametlikes Teadaannetes avaldatud teate avaldamisest alates kuue kuu jooksul esitab äriühingu likvideerimise taotluse, otsustab registripidaja äriühingu sundlõpetada (Äriseadustik § 60 lg 4).

Äripäevale antud intervjuus ütleb Ivask (2007), et sundlõpetamine on pikk protsess, nt võisid 2017. aastal jõuda tegeliku registrist kustutamiseni need, kellel on esitamata 2013. aasta aruanded kui ka need, kellel jäi esitamata 2014. aasta majandusaasta aruanne või mõlemad. Samuti märgib autor, et võimalus on ka kroonilisi majandusaasta aruannete mitteesitajaid trahvida alates 200 eurost, kuid trahvimääruseid pole pahatihti võimalik kätte toimetada. Seega on see karistusmeede sageli tulutu ja vähe tõhus.

Aruandluskohustuse mittetäitmine võib kaudselt viidata ka osaühingu võimalikule maksejõuetusele, mida on Eestis seoses finantskeskkonna usaldusväarsuse tagamisega põhjalikult uuritud. Aastal 2010. on koostatud „Maksejõuetuse põhjuste analüüs“ ning 2016. aastal on koostatud „Analüüs-kontseptsioon maksejõuetu juriidilise isiku juhatuse liikme kohustused ja vastutus“, mis pani aluse 2016. aastal Justiitsministeeriumi välja töötama „Maksejõuetusõiguse revisjoni läbiviimise detailset tegevuskava (2016-2019)“, et piirata äriühingute tegevust, kus algusest peale toimub süstemaatiline pettus ning kus riskide realiseerumisel teadlikult ei soovita kohustusi täita.

2017. aastal on Eesti Kaubandus-Tööstuskoda ja Eesti Tööandjate Keskliit esitanud Justiitsministeeriumile 11 ettepanekut, mis olid suunatud maksejõuetusõigusega seonduvate probleemide leevendamiseks ning tagavad ausamat ettevõtluskeskkonda (Ettepanekud 2017).

Osa ettepanekuid on rakendatavad just osakapitali sissemakseta asutatud osaühingu aruandluskohustuse mittetäitmise vähendamisele. Need ettepanekud on lisatud antud lõputöö küsimustiku teisse ossa, kus uuritakse tegureid, mis mõjutaks osaühingu juhatust majandusaasta aruannet õigeaegselt esitama (vt lisa 1 ja 2).

2. SISSEMAKSETA ASUTATUD OSAÜHINGUTE ARUANDLUSKOHUSTUSE TÄITMATA JÄTMISE PÕHJUSTE UURING

Antud peatükis tutvustatakse sissemakseta asutatud osaühingute raamatupidajatele ja ettevõtte juhtidele suunatud küsitluse koostamise meetodikat ja valimit. Samuti kaardistatakse küsitlusest saadud vastuste põhjal osakapitali sissemakseta asutatud osaühingute aruandluskohustuse täitmatajätmise põhjused ning tegurid, mis mõjutaks osakapitali sissemakseta asutatud osaühinguid majandusaasta aruandeid õigeaegset ning järjepidevat esitamist. Viimane alapeatükk keskendub uurimistöö autori ettepanekute tutvustamisele.

2.1. Uuringu meetodika

Lõputöö eesmärgi saavutamiseks viidi läbi küsitlus. Küsimustik on toodud lõputöö lisan 1. Ankeet oli mõeldud eeskätt raamatupidajatele (sh raamatupidaja assistent, nooremraamatupidaja, vanemraamatupidaja ja pearaamatupidaja). Samuti oli võimalik antud küsimustikule vastata ka muul finantsalal tegelevatel isikutel, kellel on kokkupuude osakapitali sissemakseta asutatud osaühingute raamatupidamisega. Need vastajad said märkida oma ametikoha vastusevariandina „muu“.

Esiolgu oli planeeritud küstleda Riiklikust registrite ja infosüsteemide e-teenusest saadud andmete põhjal sissemakseta asutatud osaühingute juhte, kellel jäi aastatel 2011-2014 majandusaasta aruanne esitama. Sissemakseta asutatud osaühingute juhtide vähese vastamisaktiivsuse tõttu (kokku vastas 387 küsitlusest osalejast vaid 10) täiendati lõputöös raamatupidajate vastuste kvantitatiivset analüüsi ettevõtte juhtide kvalitatiivse analüüsiga. Ettevõtete juhtidele suunatud küsimustik on lisatud lõputöö lisan 2 ning ettevõtete juhtide vastused on esitatud lõputöö lisan 4, 7, 9.

Nii raamatupidajatele kui ka ettevõtete juhtidele suunatud ankeet koosneb 6 küsimusest, millest esimeses kahes küsimuses kasutati Likerti 5-palli skaalat. Likerti tüüpi skaala on väga laialdaselt kasutatud sotsiaalteadustes ning sellega mõõdetakse sageli hinnanguid, hoiakuid, rahulolu (Tooding 2007, 33).

Küsimustik on jagatud kolmeks osaks. Esimeses osas paluti vastajaid märkida skaalal (1-5), kuivõrd olulised on tegurid, mis takistavad ettevõttel majandusaasta aruande õigeaegset esitamist. Hinnang tuli anda Likerti 5-palli skaalal, kus „1 - ei ole üldse oluline“, „2 - ei ole oluline“, „3 - ei oska öelda“, „4 - on oluline“ ja „5 - on väga oluline“. Kokku paluti raamatupidajatel ja firmajuhtidel hinnata nelja tegurit. Samuti oli vastajatele pakutud võimalust vastata küsimusele avatud vormis ning märkida üks tegur, mis takistab väga oluliselt majandusaasta aruande õigeaegset esitamist. Kõik loetletud tegurid on analüüsitud lõputöö alapeatükis 2.3. ja esitatud lõputöö tabelis 3.

Küsimustiku teises osas paluti vastajaid märkida skaalal (1-5), kuivõrd olulised on tegurid, mis mõjutaks osakapitali sissemakseta asutatud ettevõtet majandusaasta aruannet õigeaegselt esitama. Hinnang tuli anda Likerti 5-palli skaalal, kus „1 - ei mõjutaks üldse“, „2 - ei mõjutaks oluliselt“, „3 - ei oska öelda“, „4 - mõjutaks oluliselt“ ja „5 - mõjutaks väga oluliselt“. Kokku paluti vastajatel hinnata viite tegurit. Samuti oli vastajatel pakutud võimalus vastata küsimusele avatud vormis ning pakkuda ühte tegurit, mis väga olulisel määral mõjutaks ettevõtet majandusaasta aruannet õigeaegselt esitama. Antud küsimusele pole ükski küsitluses osalenu vastanud, seega selle küsimuse lisa lõputöös puudub.

Küsimustiku koostamisele eelnes tutvumine varem läbi viidud küsitluste, uuringute ning ettepanekutega, vt lõputöö alapeatükki 1.4. Küsimustiku kolmandas osas küsiti raamatupidajate metaandmeid: sugu, vanus, amet, ettevõtte liik. Samuti koguti ka ettevõtete juhtide metaandmeid: sugu, vanus, haridus, ettevõtte liik. Need andmed on analüüsitud lõputöö alapeatükis 2.2. ning välja toodud koondtabelina lõputöö lisa 3 ja 4.

Enne küsimustiku väljasaatmist testis autor ka selle toimimist. Lõputöö autor pidas oluliseks selgitada välja, kas kõik väited on üheselt mõistetavad. Vastavalt tagasisidele täpsustati küsimustikku. Pilootküsitlusel osales autori 8 kolleegi, kellest 3 töötavad vanemraamatupidaja, 3 raamatupidaja ning ülejäänud 2 nooremraamatupidajana. Lisaks hinnati küsimustiku täitmiseks

kuluvat aega. Autor hindas küsimustikule vastamise ajaks 5-10 minutit. Kõik vastajad oli anonüümsed.

Käesolevas lõputöös on kasutatud raamatupidajate puhul sobivusvalimit. Sobivusvalimisse sattuvad tavaliselt need isikud, kes on uurijale sobivalt kättesaadavad. Sellist laadi valimit on lihtne kätte saada, kuid seda peetakse mittetõenäoliseks ning see on populatsiooni mitteesindav valim. Samas võib sobivusvalim olla kasulik, et saada aru uuritava nähtuse olemusest. (Ghauri, Grønhaug 2004, 125-126)

Küsitlus viidi läbi vahemikul 17. september 2018 kuni 15. november 2018. Elektrooniline küsimustik koostati *Google Forms* keskkonnas ning saadeti välja suurematesse raamatupidamisfirmade üldmeilile ning paluti küsimustik sihtrühma kuuluvate töötajate vahel levitada. Lisaks elektroonilisele küsimustikule, viidi läbi lisauuring jagades küsimustikke paberil. Neid käidi jagamas mitmes raamatupidamisteenust pakkuvas firmas ning kahes rahvusvahelises finantsteenuste keskuses.

Andmete töötlemiseks kasutati MS Excel'it. Arvutati ka hinnangute keskväärtused, mille puhul ei võetud arvesse vastuseid „ei oska öelda“.

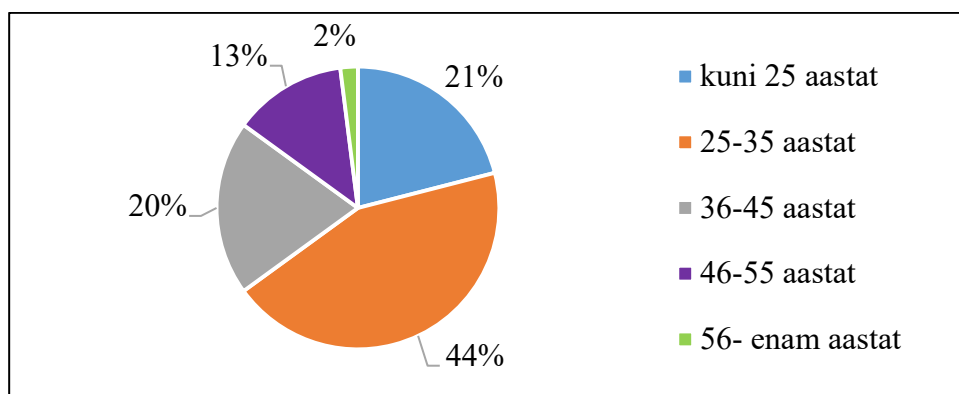
2.2. Uuringu valimi kirjeldus

Lõputöö küsimustikule vastas kokku 113 raamatupidajat. E-kirja teel saadetud küsimustikule vastas ligikaudu 65% vastanutest. Kokku saadi 73 vastust. Töö autor hindab seda tulemust väga heaks ning põhjus võib olla selles, et lõputöö autor võttis enne kirja saatmist personaalselt iga firma kontaktisikuga ühendust, selgitas küsimustiku jagamise vajalikkust ning palus viisakalt abi koostööks. Samuti tagas kõrge vastajate osatähtsuse küsimustiku lihtne struktuur, täitmismugavus ning mõistlik ajakulu.

Lisaks elektroonilisele küsimustikule, viidi läbi lisauuring jagades küsimustikke paberil. Neid käidi jagamas mitmes raamatupidamisteenust pakkuvas firmas ning kahes rahvusvahelises finantsteenuste keskuses. Paberil saadud vastuste arv oli 40, mis on ligikaudu 35% vastanutest.

Küsimustikule vastanud raamatupidajate seas oli 15 meest ehk 13% kogu valimist ja 98 naist ehk 87% kogu valimist. Kuna meeste osatähtsus oli väga väike ei hakata meeste ja naiste tulemusi eraldi analüüsima. Ettevõtete juhtidest vastas küsimustikule kokku 2 meest ja 8 naist.

Vastajate jagunemine vanuserühmadesse oli ebaühtlane (vt joonis 1). Kõige rohkem olid esindatud 25–35aastased raamatupidajad (44%). Üsna võrdselt olid esindatud 36-45aastased vastavalt (20%) ja kuni 25 aastat vanad raamatupidajad vastavalt (21%). 45-55aastased raamatupidajad moodustasid vastajatest 13%. Kõige vähem oli vastajaid vanuses 56 ja enam aastat. (vt joonis 1). Autor hindab vastajate vanuselisel jaotust ootuspäraseks, kuna tegemist oli sobivusvalimiga ning tavaliselt sattuvad sellisesse valimisse need isikud, kes on uurijale sobivalt kättesaadavad. Kuna lõputöö autor levitas küsimustikku ka oma kolleegide ning ülikoolikaaslaste seas, kes töötavad raamatupidamisteenuste keskustes, siis tõenäosus, et vastajate sekka sattuvad autori eakaaslased oli suur. Samuti võis tekkida suur 25-35aastaste vastajate osakaal, kuna küsitlusele vastanud levitasid ankeeti edasi uutele vastajatele, seega võis tegu olla lumepalliefektiga, kus vastajad palusid oma tuttavatel samaealistel kolleegidel täita küsimustikku.

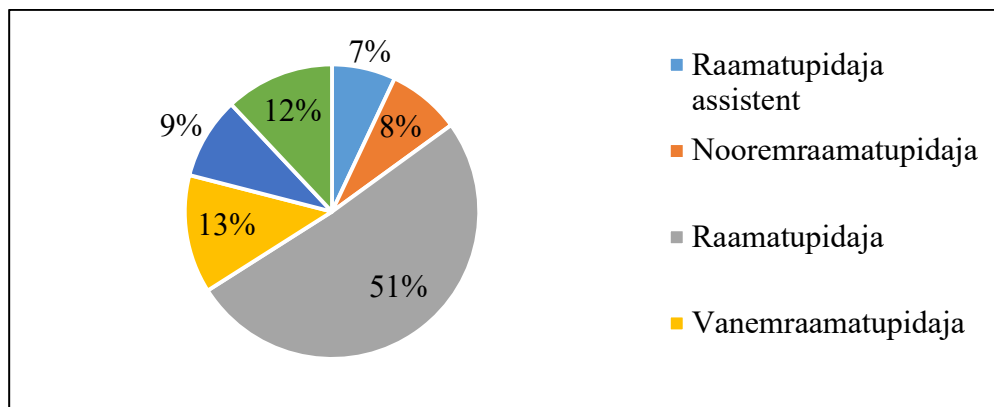
Joonis 1. Raamatupidajate osatähtsus vanuse lõikes

Allikas: lisa 3

Ettevõtete juhtide seas olid samuti kõige aktiivsemad 25–35aastased. Kokku vastas selles vanuses firmajuhte 7. Kaks firmajuhti oli vanuses kuni 25 aastat ja üks firmajuht oli vanuses 36-45 aastat.

Järgnevalt (vt joonis 2) analüüsis lõputöö autor küsimustikule vastanud raamatupidajate jaotumist vastavalt ametikohale. Lõputöö küsimustik oli mõeldud eelkõige raamatupidajatele (sh raamatupidaja assistent, nooremraamatupidaja, vanemraamatupidaja ja pearaamatupidaja). Samuti oli võimalik antud küsimustikule vastata ka muul finantsalal tegelevatel isikutel, kellel oli kokkupuude osakapitali sissemakseta asutatud osaühingute raamatupidamisega. Need vastajad

said märkida oma ametikohaks variandi „muu“. Selline variant oli mõeldud just finantsteenuste keskuste töötajatele, kelle ametinimetuseks on finantsspetsialist või ärianalüütik.

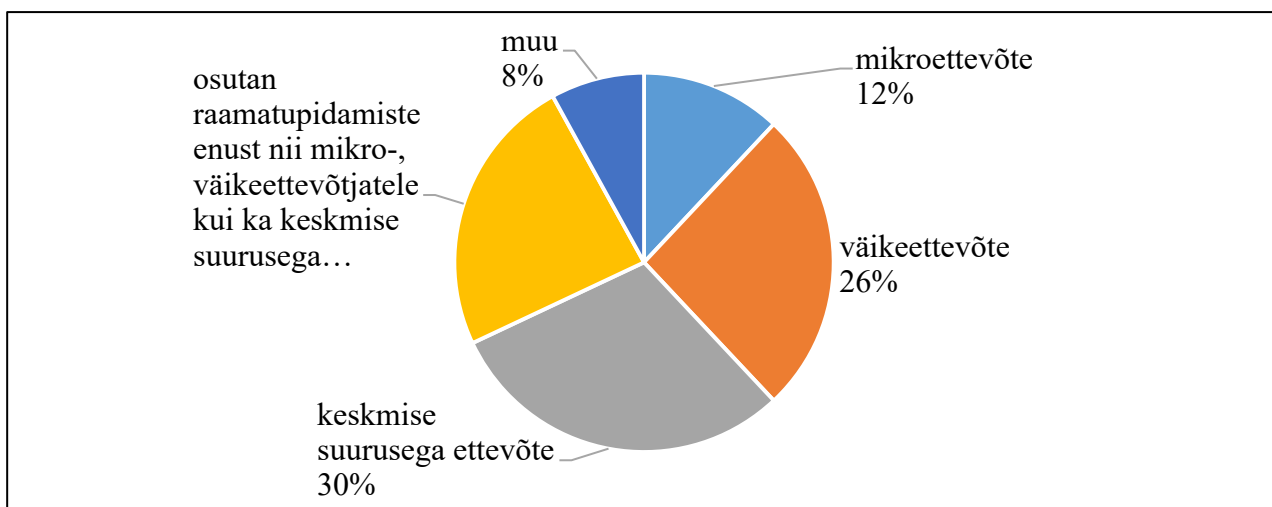

Joonis 2. Raamatupidajate osatähtsus ametikoha lõikes
Allikas: lisa 3

Jooniselt 2 võib näha, et ligi pooled vastanutest olid raamatupidajad (51%). Edasi jagunesid vastajad ametikoha järgi peaaegu võrdselt, st 13% moodustasid pearaamatupidajad ning 12% muu ameti esindajad, kelle seas oli 10 finantsspetsialisti ning 4 ärianalüütikut. Samuti oli ligilähedane osakaal raamatupidaja assistentidel (7%), pearaamatupidajatel (9%) ja nooremraamatupidajatel (8%). Kui arvestada finantsspetsialisti ning raamatupidaja tööjuhendit, siis võiks raamatupidajate ja finantsspetsialistide vastused kokku liita, samuti võiks koos vaadelda ka nooremraamatupidaja kui ka raamatupidaja assistendi vastuseid.

Viimasena uuriti metaandmete plokis, mis suurusega ettevõtetele vastanud raamatupidamist teevad (vt joonis 3). Vastusevariantideks pakutavad kategooriad olid välja töötatud vastavalt osakapitali sissemakseta asutatud osaühingute spetsiifikale, vt alapeatükk 1.3. ning pilootuuringu tulemustele, kus vastajad palusid lisada kategooria „muu“, et vastata saaksid ka suurettevõtetes töötavad finantsspetsialistid ning ärianalüütikud, kes on mingil määral puutunud kokku osakapitali sissemakseta asutatud osaühingute aruandlusega, kuid aktiivselt raamatupidamisteenust selles vallas ei osuta. Samuti paluti lisada kategooria „osutan raamatupidamisteenust nii mikro-, väikeettevõtjatele kui ka keskmise suurusega ettevõtjatele“, et vastata saaksid raamatupidamisteenust osutavate firmade raamatupidajad, kes teevad raamatupidamist erineva suurusega ettevõtetele. Nende ettevõtete hulgas on ka erineva suurusega osakapitali sissemakseta asutatud osaühingud.

Küsimustikule vastanud raamatupidajate osatähtsus ettevõtte suuruse lõikes oli suhteliselt ühtlane (vt joonis 3).

Joonis 3. Raamatupidajate osatähtsus raamatupidamisteenust osutatavate ettevõtete lõikes
Allikas: lisa 3

Vastajate osatähtsus ettevõtte suuruse lõikes oli suhteliselt ühtlane. Raamatupidamisteenust osutatakse eelkõige keskmise suurusega ettevõtetele (30%), sellele järgneb väikeettevõtete (26%) osakaal ning nii mikro-, väikeettevõtetele kui ka keskmise suurusega ettevõtetele osutatakse teenust (24%). Mikroettevõtjatele osustatakse raamatupidamisteenust vaid 12% ning muudele ettevõtetele, st suurettevõtetele osutatakse teenust 8%. Mikroettevõtjatele osutatava teenuse väike osakaal on seletatav asjaoluga, et sageli on just mikroettevõtjad need, kes raha nappuse tõttu ei pöördu raamatupidajate poole vaid püüavad ise raamatupidamisega hakkama saada, vt alapeatükis 1.4. mainitud 2013. aastal Justiitsministeeriumi tellitud TNS Emori telefoniküsitluse tulemusi.

2.3. Põhjused, mis takistavad majandusaasta aruande õigeaegset esitamist

Küsimustiku esimeses osas paluti vastajaid märkida skaalal (1-5), kui võrd olulised on tegurid, mis takistavad ettevõttel majandusaasta aruande õigeaegset esitamist. Hinnang tuli anda Likerti 5-palli skaalal, kus „1 - ei ole üldse oluline“, „2 - ei ole oluline“, „3 - ei oska öelda“, „4 - on oluline“ ja „5 - on väga oluline“. Kokku paluti vastajatel hinnata nelja tegurit. Vastuste variantide loetelu koostati tuginedes aastal 2010. koostatud „Maksejõuetuse põhjuste analüüsile“ (Lukason 2010) ning 2013. aastal Justiitsministeeriumi tellitud TNS Emori telefoniküsitluse (Aastaruanne ... 2014), millest on pikemalt juttu lõputöö alapeatükis 1.4.

Ankeedi küsimuse 1 vastanute arv ja osakaal on esitataud lõputöö lisas 3. Nende andmete põhjal on analüüsitud raamatupidajate hinnangute keskväärtused osakapitali sissemakseta asutatud osaühingute majandusaasta aruande õigeaegset esitamist takistavate tegurite kohta (vt Tabel 2). Antud keskväärtuste puhul ei võetud arvesse vastuseid „ei oska öelda“. Keskväärtused on arvutatud nii, et vastusevariandid „1- ei ole üldse oluline“ „2 - ei ole oluline“, „4 - on oluline“ ja „5 - on väga oluline“ on keskväärtuse leidmiseks kodeeritud vastavalt 1, 2, 3 ja 4. Keskväärtused on arvutatud Excelis kasutades funktsiooni *Average*.

Esiolguks oli planeeritud küsitleda Riiklikust registrite ja infosüsteemide e-teenusest saadud andmete põhjal sissemakseta asutatud osaühingute juhte, kellel jäi aastatel 2011-2014 majandusaasta aruanne esitama. Sissemakseta asutatud osaühingute juhtide vähese vastamisaktiivsuse tõttu (kokku vastas 387 küsitlusest osalejast vaid 10) täiendati lõputöös raamatupidajate vastuste kvantitatiivset analüüsi ettevõtete juhtide kvalitatiivse analüüsiga.

Tabel 2. Raamatupidajate hinnangute keskväärtused osakapitali sissemakseta asutatud osaühingute majandusaasta aruande õigeaegset esitamist takistavate tegurite kohta

Väide	Keskväärtus
RIKi keeruline süsteem takistab omanikul majandusaasta aruande õigeaegset esitamist.	1,67
Maksude õigeaegne mittetasumine takistab omanikul majandusaasta aruande õigeaegset esitamist.	2,04
Kui majandusaasta aruande esitamise hetkeks on omakapital negatiivne, siis see takistab omanikul majandusaasta aruande õigeaegset esitamist.	2,49
Kuna osakapitali sissemakse tähtaeg puudub, jäetakse selle sissemaksmine viimasele hetkele, mis omakorda takistab omanikul majandusaasta aruande õigeaegset esitamist	2,29

Allikas: autori koostatud lisas 5 toodud andmete põhjal

Uuringust selgus, et lõputöö autori poolt pakutud väidetest kolm polnud raamatupidajate arvates oluliseks takistavateks teguriteks, et majandusaasta aruannet õigeaegselt mitte esitada. Huvitav on asjaolu, et väidet RIKi keerulisest süsteemi ei peetud üldse oluliseks teguriks majandusaasta aruande esitamisel. Nii vastas koguni 47 raamatupidajat ehk 41,6% kõigist küsitletud raamatupidajast. Kui võrrelda seda vastust 2013. aastal Justiitsministeeriumi tellitud TNS Emori firmajuhtidele suunatud telefoniküsitlusega, siis selgub, et raamatupidajate arvates pole RIKi süsteem sugugi keeruline ning ei tohiks oluliselt majandusaasta aruande esitamist takistada. Võib oletada, et aastatega on RIKi süsteem muutunud lihtsamaks ning arusaadavamaks või lihtsalt

raamatupidajatele võrreldes ettevõtjatega pole RIKi süsteem kunagi olnud määravaks teguriks, miks jätta majandusaasta aruanne õigeaegselt esitamata.

Uuringust osavõtnud firmajuhtide arvates on RIKi süsteem keeruline ning pigem takistab majandusaasta aruande esitamist (vt lisa 6).

Uuringust selgus, et kui majandusaasta aruande esitamise hetkeks on omakapital negatiivne, siis see pigem takistab omanikul majandusaasta aruande õigeaegset esitamist. Nii vastas koguni 35 raamatupidajat ehk 31% kõigist küsitletud raamatupidajast.

Firmajuhtidest üheksa vastas, et nad ei oska maksude õigeaegse mittemaksmise tegurit ja firma negatiivse omakapitali tegurit hinnata, kuna nende probleemide puhul küsivad nad nõu raamatupidajalt ning ise ei otsusta nende probleemide põhjal, kas majandusaasta aruanne esitada või mitte.

Raamatupidajad ja ettevõtete juhid kalduvad pigem arvama, et kindla osakapitali sissemakse tähtaja puudumine ei takista majandusaasta aruande õigeaegset esitamist.

Sama küsimuse viimases osas pakuti vastajatele võimalus vastata küsimusele avatud vormis ning märkida üks tegur, mis takistab väga oluliselt majandusaasta aruande õigeaegset esitamist, kuid mida lõputöö autori tegurite loetelus ei leitud. Kõik raamatupidajate loetletud tegurid ja ettepanekud on esiatatud lõputöö lisa 6. Samale küsimusele vabas vormis firmajuhtide vastused puuduvad, kuna mitte ükski juht ei soovinud sellele küsimusele vabas vormis vastata, et vastamisaega kokku hoida.

Küsimustiku esimese küsimuse vabas vormis esitatud vastuste analüüsi põhjal võib välja tuua kolm peamist tegurit, mis uuringus osalenud raamatupidajate arvates takistavad osakapitali sissemakseta asutatud osaühingute majandusaasta aruande õigeaegset esitamist:

- 1) ettevõtted ei kasuta raamatupidamisteenust, sh ei küsi nõu korrektse aruandluse kohta;
- 2) ettevõtetel puudub majandustegevus, seega jääb majandusaasta aruanne sageli esitamata;
- 3) ettevõtteid ei huvita õigeaegne majandusaasta aruande esitamine, kuna järelevalve aruannete esitamise ja esitamata jätmise üle on puudulik, sh ebatõhus trahvisüsteem.

Raamatupidajate vabas vormis pakutud vastuste kaks esimest varianti olid sarnased vastustega, mida pakuti 2013. aastal Justiitsministeerium tellitud TNS Emor telefoniküsitluses, kust selgus, et peamine põhjus, miks ettevõtte majandusaasta aruannet ei esita, on aruande esitamise kohustusele eelneval perioodil majandustegevuse puudumine. Nii vastas 64% küsitletutest. 8% vastanutest jättis aruande esitamata raamatupidaja puudumisel või hindas raamatupidamisteenuse sisseostu liiga kalliks. Need olid olulisimad põhjused, ülejäänud moodustasid tulemustest vähetähtsa osa. (Aastaruanne ... 2014).

Raamatupidajate vabas vormis pakutud vastuste kolmas variant, mis puudutas ettevõtete vähest huvi majandusaasta aruandeid õigeaegselt esitama seoses järelevalve ebatõhususega, sarnanes probleemiga, mida tõi oma intervjuus Ivask (2017). Intervjuust selgus, et sundlõpetamise protsess on ajakulukas, ka kroonilisitele majandusaasta aruannete mitteesitajatele pole trahvimääruseid pahatihti võimalik kätte toimetada (vt alapeatükk 1.4.)

Küsimustiku esimese küsimuse vabas vormis esitatud vastuste analüüsi põhjal võib välja tuua ka raamatupidajate kaks ettepanekut, milleks olid trahvi määramise tingimuste karmistamine ning raamatupidamisteenuse sisseostu vajalikkus. Viimane ettepanek langes kokku ka raamatupidajate välja toodud teguriga, mis puudutas ettevõtete raamatupidamisteenuse vähest kasutamist.

Lõputöö autori läbi viidud uuringust selgus, et küsitletud raamatupidajad arvasid, et autori poolt välja pakutud kolm neljast majandusaasta aruande õigeaegset esitamist takistavast tegurist ei takista majandusaasta aruande esitamist üldse. Positiivse asjaoluna võib tuua välja tulemuse, et küsitlusele vastanud raamatupidajad ei pidanud RIKi keerulist süsteemi teguriks, mis oluliselt takistaks majandusaasta aruande õigeaegset esitamist. Samuti ei takista majandusaasta aruande õigeaegset esitamist ettevõtja maksude õigeaegne mittemaksmine. Raamatupidajad kalduvad pigem arvama, et osauhingu negatiivne omakapital võiks majandusaasta aruannete õigeaegset esitamist takistada.

Samas uuringust osavõtnud firmajuhtide arvates on RIKi süsteem keeruline ning pigem takistab majandusaasta aruande esitamist. Valdav osa firmajuhtidest vastas, et nad ei oska maksude õigeaegse mittemaksmise tegurit ja firma negatiivse omakapitali tegurit hinnata (vt lisa 7). Nii raamatupidajad kui ka ettevõtete juhid arvavad, et kindla osakapitali sissemakse tähtaja puudumine ei takista majandusaasta aruande õigeaegset esitamist.

2.4. Lahendused, mis soodustavad majandusaasta aruande õigeaegset esitamist

Küsimustiku teise osa eesmärk oli välja selgitada kuivõrd mõjusad on loetletud tegurid ettevõtte majandusaasta aruande õigeaegseks esitamiseks. Vastusevariantide loetelu koostati tuginedes Eesti Kaubandus-Tööstuskoja ja Eesti Töoandjate Keskliidu Justiitsministeeriumile esitatud 11 ettepanekule (Ettepanekud 2017). Samuti oli vastajatele pakutud võimalus vastata küsimusele avatud vormis ning märkida üks tegur, mis väga olulisel määral mõjutaks ettevõtet majandusaasta aruannet õigeaegselt esitama. Antud küsimusele pole ükski küsitluses osalenud raamatupidaja ega ettevõtte juht vastanud, seega selle küsimuse lisa lõputöös puudub.

Küsimustiku teises osas paluti vastajaid hinnata skaalal (1-5), kuivõrd mõjutaksid loetletud tegurid osäühingu juhatust majandusaasta aruannet õigeaegselt esitama. Hinnang tuli anda Likerti 5-palli skaalal, kus „1 - ei mõjutaks üldse“, „2 - ei mõjutaks oluliselt“, „3 -ei oska öelda“, „4 - mõjutaks oluliselt,“ ja „5 - mõjutaks väga oluliselt“. Kokku paluti vastajatel hinnata kuut tegurit.

Vastuste variantide loetelu koostati tuginedes 2017. aastal Eesti Kaubandus-Tööstuskoja ja Eesti Töoandjate Keskliidu Justiitsministeeriumile esitatud 11 ettepanekule, mis olid suunatud maksejõuetusõigusega seonduvate probleemide leevendamiseks (Ettepanekud 2017). Nendest ettepanekutest on pikemalt juttu lõputöö alapeatükis 1.4.

Ankeedi küsimusele 2 vastanud raamatupidajate arv ja osakaal on esitatud lõputöö lisa 8. Nende andmete põhjal on koostatud tabel, mis kajastab raamatupidajate hinnangute keskväärtusi osakapitali sissemakseta asutatud osäühingute majandusaasta aruande õigeaegset esitamist mõjutavate tegurite kohta (vt tabel 3). Antud keskväärtuste puhul ei võetud arvesse vastuseid „ei oska öelda“. Keskväärtuse arvutamine toimus samal viisil, kui alapeatükis 2.3. tabelis 2 toodud andmete arvutamine. Firmajuhtide vastused on koondatud lõputöö lissasse 9.

Tabel 3. Raamatupidajate hinnangute keskväärtused osakapitali sissemakseta asutatud osaühingute majandusaasta aruande õigeaegset esitamist mõjutavate tegurite kohta

Väide	Keskvärtus
Kui esitamata majandusaasta aruanne takistaks juhatuse liikmel uue osaühingu asutamist.	3,31
Kui majandusaasta aruande esitamata jätmisega kaasneks kõrgem trahvimäär.	3,00
Kui majandusaasta aruande esitamise kohustuse järelevalve oleks tõhusam.	3,01
Kui sarnaselt maksuvõla infole avalikustatakse teavet osaühingut puudutavate käimasolevate täitemenetluste kohta.	3,08
Kui jäetakse majandusaasta aruanne esitamata, siis võiks registripidajal olla õigus osaühing äriregistrist kustutada varem kui 1,5 aastat pärast aruande esitamise tähtaja möödumist.	2,65
Kui osaühingu vabatahtlik lõpetamine muutuks lihtsamaks, siis ei kasutataks majandusaasta aruande mitteesitamist osaühingu äriregistrist kustutamise meetmena.	2,79

Allikas: autori koostatud lisa 8 toodud andmete põhjal

Küsitlusest selgub, et raamatupidajate arvates kõik lõputöö autori poolt pakutud tegurid mõjutaksid osaühingute juhtide majandusaasta aruandeid õigeaegselt esitama. Kõige tõhusamaks peetakse tegurit, mis takistaks osaühingu juhatuse liikmel uut osaühingut enne asutama, kui eelmise osaühingu majandusaasta aruanne on esitatud. Seda tegurit pidasid ka kümme vastanud firmajuhti tõhusaks meetmeks, mis motiveeriks neid majandusaasta aruandeid õigeaegselt esitama.

Raamatupidajad pidasid samuti oluliseks faktiks seda, et sarnaselt maksuvõla infole võiks avalikustada teavet osaühingut puudutavate käimasolevate täitemenetluste kohta. See meede mõjutaks nende arvates kroonilisi majandusaasta aruannete mitteesitajaid majandusaasta aruandeid kui mitte õigeaegselt, siis kasvõi esimesel võimalusel esitama. Firmajuhtidest kaheksa arvas, et sellise info avalikustamine ei mõjutaks majandusaasta aruannete mitteesitajaid majandusaasta aruandeid õigeaegselt esitama. Nad pidasid seda tegurit isegi ärritvaks ning mainisid, et avalikusel on niigi palju infot ärimeeste tegevuse üle (vt lisa 9).

Tõhusamat järelvalvet ning kõrgema trahvimäära rakendamist hindasid raamatupidajad võrdselt oluliseks teguriks, mis mõjutaks majandusaasta aruande õigeaegset esitamist. Ettevõtete juhid pidasid tõhusamat järelvalvet kõrgemast trahvimäärast olulisemaks teguriks, mis mõjutaks neid majandusaasta aruannet õigeaegselt esitama.

Kõige vähem mõjusamaks hindasid raamatupidajad tegurit, kus esitamata majandusaasta aruande puhul võiks osaühingut äriregistrist kustutada varem kui 1,5 aastat pärast aruande esitamise tähtaja möödumist. Samal arvamusel olid ka ettevõtete juhid.

Kokkuvõtteks võib öelda, et kõik lõputöö autori poolt pakutud tegurid mõjutaksid küsitluses osalenud raamatupidajate arvates osaühingute omanikke majandusaasta aruandeid õigeaegselt esitama.

Kõige tõhusamateks teguriteks on raamatupidajate arvates majandusaasta aruannet esitamata jätnud juhtidele uute osaühingute asutamiskiirang, ettevõtete aruandluse järjepidev kontroll, majandusaasta aruande õigeaegse mitteesitamise trahvimine kõrgema trahvimääraga ning majandusaasta aruande krooniliste viivitajate avalikustamine.

Firmajuhid tõid omakorda esile, et kõige tõhusamad tegurid, mis mõjutaksid ettevõtet majandusaasta aruannet õigeaegselt esitama, oleksid tõhusam järelvalve nende majandustegevuse üle ning uute osaühingute asutamiskiirangu rakendamine. Samas majandusaasta aruande õigeaegse mitteesitamise trahvimine kõrgema trahvimääraga ning majandusaasta aruande krooniliste viivitajate avalikustamine oli ettevõtete juhtide arvates ebatõhus meede.

Vähem tõhusamad tegurid olid küsimustikule vastanud raamatupidajate ning firmajuhtide arvates tegurid, mis lihtsustaksid ettevõtte äriregistrist kustutamist ning osaühingu vabatahtliku lõpetamise protseduuri.

2.5. Ettepanekud

Lõputöö autor arwab, et majandusaasta aruannete mitteesitamise teemat tuleks kindlasti edasi uurida. Esiteks võiks kasutada Riiklikkust registreeritud ja infosüsteemide e-teenusest saadud andmete põhjal sissemakseta asutatud osaühingute juhtide andmeid, et võimalusel läbi viia kvalitatiivseid intervjuusid juhtidega, kes on nõus antud teemal rääkima. Kindlasti firmajuhtide põhjalikumalt kommenteeritud vastused annaksid edasi parema pildi uuritava probleemi olemusest.

Ükski firmajuht ei vastanud vabas vormis esitatud küsimustele, kuna tahtis oma aega kokku hoida. Kindlasti kokkulepitud personaalse ja hästi struktureeritud intervjuu korral saaks juhtidelt rohkem infot kätte.

Nii raamatupidajad kui ka ettevõtete juhid arvasid, et tõhusam järelvalve firmade majandustegevuse üle ning uute osaühingute asutamispirangu rakendamine soodustaks majandusaasta aruannete õigeaegset esitamist. Üks ettepanek oleks selles suunas täiendada RIKi elektroonilist süsteemi lisamärgetega, nt märke õigel ajal esitamata majandusaasta arunde kohta.

Kuigi raamatupidajad pidasid oluliseks faktiks seda, et sarnaselt maksuvõla infole võiks avalikustada teavet osaühingut puudutavate käimasolevate täitemenetluste kohta, siis ettevõtete juhid olid sellise info avalikustamise vastu. Lõputöö autor arvab, et selle probleemi lahendamisel on võimalik leida kompromiss, kui küsitleda ettevõtete juhte, kuidas ja kellele võiks info maksuvõlgade ning käimasolevate täitemenetluste kohta kättesaadav olla.

KOKKUVÕTE

Alates 2011. aastast on Eestis võimalik luua osaühing ilma esialgse kapitali sissemakseta. Ühelt poolt soodustab see ettevõtluse kättesaadavust ja lihtsust. Teiselt poolt saadakse ettevõtjaks kergekäeliselt ega süveneta kohustustesse, mis äriühingu loomisega kaasnevad, nt majandusaasta aruande koostamine ja õigeaegne esitamine ning raamatupidamise korraldamine.

Lõputöös on kaks uurimisprobleemi: mis tegurid takistavad osakapitali sissemakseta asutatud osaühinguid majandusaasta aruandeid õigeaegselt esitama ning mis tegurid soodustavad osakapitali sissemakseta asutatud osaühingute juhte aruandeid õigeaegselt ning järjepidevalt esitama.

Uurimisprobleemidest lähtuvalt on lõputöö eesmärk tuua esile need tegurid, mis soodustaks osakapitali sissemakseta asutatud osaühingute aruannete õigeaegset ning järjepidevat esitamist.

Lõputöö eesmärgi saavutamiseks viidi ajavahemikul 17. september 2018 kuni 15. november 2018. läbi küsitlus. Elektrooniline küsimustik koostati *Google Forms* keskkonnas. Kokku saadi 73 vastust. Lisaks elektroonilisele küsitlusele, viidi läbi lisauuring jagades küsimustikke paberil. Sellele küsimustikule vastas 40 raamatupidajat. Lõputöö küsimustikule vastas kokku 113 raamatupidajat. Ankeet koosnes 6 küsimusest, millest esimeses kahes küsimuses kasutati Likerti 5-palli skaalat.

Esialgsest oli planeeritud küsitleda Riiklikkust registrite ja infosüsteemide e-teenusest saadud andmete põhjal sissemakseta asutatud osaühingute juhte, kellel jäi aastatel 2011-2014 majandusaasta aruanne esitama. Sissemakseta asutatud osaühingute juhtide vähese vastamisaktiivsuse tõttu (kokku vastas 387 küsitlusest osalejast vaid 10) otsustas autor küsitleda raamatupidajaid ja täiendada lõputöös raamatupidajate vastuste kvantitatiivset analüüsi ettevõtete juhtide kvalitatiivse analüüsiga.

Lõputöö autori läbi viidud uuringust selgus, et küsitletud raamatupidajad arvasid, et autori poolt välja pakutud kolm neljast majandusaasta aruande õigeaegset esitamist takistavast tegurist ei takista majandusaasta aruande esitamist üldse. Positiivse asjaoluna võib tuua välja tulemuse, et küsitlusele vastanud raamatupidajad ei pidanud RIKi keerulist süsteemi teguriks, mis oluliselt takistaks majandusaasta aruande õigeaegset esitamist. Samuti ei takista majandusaasta aruande õigeaegset esitamist ettevõtja maksude õigeaegne mittemaksmine ja kindla osakapitali sissemakse tähtaja puudumine. Raamatupidajad pigem kaldusid arvama, et osaühingu negatiivne omakapital võiks majandusaasta aruannete õigeaegset esitamist takistada.

Samas uuringus osalenud firmajuhtide arvates on RIKi süsteem keeruline ning pigem takistab majandusaasta aruande esitamist. Valdav osa firmajuhtidest vastas, et nad ei oska maksude õigeaegse mittemaksmise tegurit ja firma negatiivse omakapitali tegurit hinnata. Nii raamatupidajad kui ka ettevõtete juhid arvavad, et kindla osakapitali sissemakse tähtaja puudumine ei takista majandusaasta aruande õigeaegset esitamist.

Raamatupidajate vabas vormis saadud vastuste põhjal tõi lõputöö autor välja kolm peamist tegurit, mis uuringus osalenud raamatupidajate arvates takistavad osakapitali sissemakseta asutatud osaühingute majandusaasta aruande õigeaegset esitamist:

1. ettevõtted ei kasuta raamatupidamisteenust, sh ei küsi nõu korrektse aruandluse kohta;
2. ettevõtetel puudub majandustegevus, seega jääb majandusaasta aruanne sageli esitamata;
3. ettevõtteid ei huvita õigeaegne majandusaasta aruande esitamine, kuna järelvalve aruannete esitamise ja esitamata jätmise üle on puudulik, sh ebatõhus trahvisüsteem.

Raamatupidajate vabas vormis pakutud vastuste kaks esimest varianti olid sarnased vastustega, mida pakuti 2013. aastal Justiitsministeeriumi tellitud TNS Emor telefoniküsitluses (Aastaruanne ... 2014) ning kolmas variant, mis puudutas ettevõtete vähest huvi majandusaasta aruandeid õigeaegselt esitama seoses järelvalve ebatõhususega, sarnanes probleemiga, mida tõi oma intervjuus Ivask (2017).

Ükski ettevõtte juht ei vastanud vabas vormis esitatud küsimustele, kuna tahtis oma aega kokku hoida.

Küsitluse teises pooles selgus, et raamatupidajate arvates kõige tõhusamateks teguriteks on majandusaasta aruannet esitamata jätnud juhtidele uute osaühingute asutamispriirang, ettevõtete

aruandluse järjepidev kontroll, majandusaasta aruande õigeaegse mitteesitamise trahvimine kõrgema trahvimääraga ning majandusaasta aruande krooniliste viivitajate avalikustamine.

Firmajuhid tõid omakorda esile, et kõige tõhusamad tegurid, mis mõjutaksid ettevõtet majandusaasta aruannet õigeaegselt esitama, oleksid tõhusam järelvalve nende majandustegevuse üle ning uute osühingute asutamispõhise rakendamise. Samas majandusaasta aruande õigeaegse mitteesitamise trahvimine kõrgema trahvimääraga ning majandusaasta aruande krooniliste viivitajate avalikustamine oli ettevõtete juhtide arvates ebatõhus meede.

Vähem tõhusamad tegurid olid küsimustikule vastanud raamatupidajate ning firmajuhtide arvates tegurid, mis lihtsustaksid ettevõtte äriregistrist kustutamist ning osühingu vabatahtliku lõpetamise protseduuri.

Lõputöö autor arvab, et majandusaasta aruannete mitteesitamise teemat tuleks kindlasti edasi uurida. Kindlasti tuleks personaalselt intervjuerida ettevõtete juhte, kes on valmis pikemalt ja põhjalikumalt antud probleemist rääkima. Samuti võiks RIKi elektroonilist süsteemi täiendada, et tõhustada järelvalvet firmade majandustegevuse üle. Kuid täienduste tegemisel peaks täiendavalt uurima ettevõtete juhtide arvamust, et avalikustav info ei tekitaks neis pahameelt.

SUMMARY

REASONS OF NON-SUBMITTING ANNUAL REPORT OF PRIVATE COMPANIES ESTABLISHED WITHOUT A CONTRIBUTION OF SHARE CAPITAL

Anastassia Kallikorm

Since 2011, it is possible to establish a private limited company in Estonia without an immediate capital contribution, whereas share capital can be paid in the course of business activity. On the one hand, it facilitates the accessibility of entrepreneurship. On the other hand, entrepreneurship loses its value as the obligations that accompany setting up a company, e.g., preparation and timely submission of annual reports as well as accounting, are often overlooked. If liability is not acknowledged, there is a risk that the reporting obligation will not be met in a timely manner.

Failure to comply with the reporting obligation may indirectly refer to the potential insolvency of a private company, which has been thoroughly investigated in Estonia in connection with ensuring the reliability of the financial environment. In 2016, *Conceptual Analysis of Duties and Responsibilities of a Management Board Member of an Insolvent Legal Person* was published, which set the basis for the Ministry of Justice to develop a detailed action plan for conducting the Insolvency Review (2016-2019) to limit the activities of the companies where systematic fraud occurs and who deliberately ignore their obligations when the risks materialise; also, where the benefit of the owners is maximised to the detriment of the creditors.

In Estonia, Jane Sõmmer (2015) studied in her Master's thesis the sustainability and actual economic activity of private limited companies established without a share capital contribution. but the reasons for non-compliance with the reporting obligation of private limited companies established without a share capital contribution have not yet been studied in Estonia.

There are two research problems in this thesis: what factors impede the timely submission of annual reports by private limited liability companies established without a share capital contribution as well as which factors facilitate the timely and consistent submission of reports by private limited company companies established without a share capital contribution.

A survey was conducted between 17 September 2018 and 15 November 2018 to achieve the aim of the thesis. An electronic questionnaire was created in the Google Forms environment. A total of 73 responses were obtained. In addition to the electronic questionnaire, an additional survey was carried out on paper. 40 accountants participated. A total of 113 accountants responded to the thesis questionnaire. The questionnaire consisted of six questions, the first two of which used the Likert 5-Ball scale.

Initially, it was planned to obtain responses from the managers of private limited companies established without an immediate contribution based on the data obtained from the e-services of the Centre of Registers and Information Systems (RIK), who failed to submit the annual reports for the years 2011-2014. Due to a low response rate (only 10 out of 387 company managers responded), the quantitative analysis of the accountants' responses was supplemented with the qualitative analysis of the company managers.

A survey conducted by the author of the thesis revealed that the accountants believed that three out of four factors impeding the timely submission of the annual reports – suggested by the author – were not found obstructive at all. As a positive point, it can be noted that the accountants did not find the complex RIK system a factor that would significantly impede the timely submission of the annual report. Also, timely non-payment of corporate taxes and lack of a fixed deadline for share capital contribution do not prevent the timely submission of the annual report. The accountants tend to believe that the negative equity of a private limited company could impede the timely submission of economic statements.

At the same time, the company managers participating in the survey consider the RIC system to be complex and rather impede the submission of the annual report. The vast majority of company managers could not assess the factors of timely tax pay and the company's negative equity ratio. Both the accountants and the company managers believe that lack of a fixed-term share equity contribution does not impede the timely submission of the annual report.

On the basis of the free-form responses of the accountants, the author of the thesis has identified three main factors that, according to the accountants who participated in the survey, impede the timely submission of annual reports by private limited companies established without a share capital contribution:

1. The companies do not use accounting services, incl. not enquiring about proper reporting;
2. The companies identify no economic activity, i.e., the annual report is often missing;
3. The companies are not interested in presenting the annual report in a timely manner as monitoring of reporting and non-reporting is incomplete, incl. an inefficient fine system.

No company manager answered the free-form questions for the reason of not having enough time.

The second part of the survey revealed that according to the accountants, the most effective factors for the company managers who failed to submit annual reports were restrictions on the establishment of new private limited companies, consistent control of corporate reporting, a higher fine rate for failure to submit annual reports, and the publication of the company managers' names who systematically do not submit annual reports.

In turn, the company managers pointed out that the most effective factors that would encourage companies to present annual reports in a timely manner would be more effective supervision of their economic activity and the restriction on the establishment of new private limited companies. At the same time, the imposition of higher fines for failure to submit annual reports and the publication of names was found to be an ineffective measure in the company managers.

In the opinion of the accountants and company managers who responded to the questionnaire, less efficient factors included simplifying the process of deleting the company from the commercial register and the voluntary termination procedure of a private limited company.

The author of the thesis believes that the topic of non-submission of annual reports should definitely be investigated further. Company managers who are ready to talk about the issue in more detail should certainly be interviewed in private. The RIK system could also be updated to enhance monitoring of the economic activities of such companies. However, in making improvements, the opinion of company managers should be further looked into to make sure that the disclosed information does not cause any strong feelings.

KASUTATUD ALLIKATE LOETELU

- Aastaaruanne ... 2014 = Aastaaruanne tuleb esitada sõltumata majandustegevuse või raamatupidaja puudusest. Kättesaadav: <http://goodidea.ee/?p=599>, 24. november 2018.
- Alver, L., Alver, J., Talpas, L. (2014). Implementation of IFRS and IFRS for SMEs: the case of Estonia. – *Accounting & Management Information Systems / Contabilitate si Informatica de Gestiune*, 2014, Vol. 13 Issue 2, pp. 236-258.
- Becht, M., Mayer, C., Wagner, H. F. (2008). Where do firms incorporate? Deregulation and the cost of entry. – *Journal of Corporate Finance*. Vol. 14. Amsterdam: Elsevier B.V., 41-256. Kättesaadav: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=906066, 8. september 2018.
- Dontševski, V. (2013). Uus raamatupidamise direktiiv: kas rohkem head või halba? Kättesaadav: <http://rup.ee/uudised/maksud-ja-raamatupidamine/uus-raamatupidamise-direktiiv-kas-rohkem-head-v-i-halba>, 23. september 2018.
- Eesti finantsaruandluse standard 2017. Kättesaadav: <http://rup.ee/raamatupidamine/hea-raamatupidamistava>, 14. oktoober 2018.
- Ettepanekud 2017 = Ettepanekud maksejõuetusega seonduvate probleemide lahendamiseks ja ausama ettevõtluskeskkonna tagamiseks. Kättesaadav: <http://www.maksumaksjad.ee/modules/smartsection/item.php?itemid=2206>, 15. oktoober 2018.
- Ghauri, P., Grønhaug, K. (2004). *Äriuuringute meetodid: praktilisi näpunäiteid*. Tallinn: Külim.
- Hornuf, L., Brecht, M., Mayer, C (2012). Does Charter Competition Foster Entrepreneurship? A Difference-in-Difference Approach to European Company Law Reforms. *ECGI - Finance Working Paper No. 308/2011*. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1990189
- Ivask, P. (2017). Üle kolmandiku firmadest on riigile aruande võlgu. Kättesaadav: <https://www.aripaev.ee/uudised/2017/07/18/rohkem-kui-kolmandikul-ettevotetest-on-majandusaasta-aruanne-esitamata>, 15. oktoober 2018.
- Lukason, O. (2010) Maksejõuetuse põhjuste analüüs. Kokkuvõte olulisematest uurimistulemustest. Sineloco. Kättesaadav: https://riigikantselei.ee/sites/default/files/content-editors/TOF/TOF_uuringud/20_uuringu_aruanne_maksejouetus.pdf, 8. september 2018.

- Majandusaasta aruande taksonoomia ja selle alusel koostatavate raamatupidamise aastaaruande vormide kehtestamine . Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/114122017012>, 3. detsember 2018.
- Maksejõuetusõiguse revisjoni läbiviimise detailse tegevuskava (2016-2019). Kättesaadav: https://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/riigikaitseõiguse_revisjoni_labiviimise_tegevuskava_2016-2019_nov.pdf, 8. september 2018.
- Mock, S (2016). The Mini-GMBH (Unternehmergeellschaft Haftungsbeschränkt [UG]) in Germany. – *I Modelli di Impresa Societaria fra Tradizione e Innovazione nel Contesto Europeo*, 153-164. Kättesaadav: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2887563
- Niklus, I. (2015). Justiitsministeerium: kuuldused sissemakseta asutatud osäühingute ebaedust ei vasta tõele. Kättesaadav: <http://arileht.delfi.ee/news/uudised/justiitsministeerium-kuuldused-sissemakseta-asutatud-osahingute-ebaedust-ei-vasta-toele?id=70735509>, 1. detsember 2018.
- Proposal for a Council Regulation on the Statute for a European private company (presented by the Commission).COM(2008) 396/3 2008/xxxx (CNS).Kättesaadav: http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/epc/proposal_en.pdf, 8. september 2018.
- Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on single-member private limited liability companies.9.4.2014, COM/2014/0212 final - 2014/0120 (COD) Kättesaadav: <http://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX:52014PC0212>., 8. september 2018.
- Raamatupidamise seadus 2018. Vastu võetud 20.11.2002 - RT I 2002, 102, 600.
- RIK = Registrate ja Infosüsteemide Keskus. <http://www.rik.ee/>, 15. oktoober 2018.
- RTJ 2018 = Raamatupidamise Toimkonna juhendid (RTJ) alates 01.01.2018. Kättesaadav: <https://www.rmp.ee/raamatupidamine/rtj/raamatupidamise-toimkonna-juhendid-rtj-alates-01-01-2018>, 24. september 2018.
- Seinberg, T. (2015). Kuhu jäi uus raamatupidamise seadus? Kättesaadav: <http://www.raamatupidaja.ee/uudised/2015/07/31/kuhu-jai-uus-raamatupidamiseseadus>, 24. september 2018.
- Sõmmer, J. (2015). Osakapitali sissemakseta asutatud osäühingute jätkusuutlikkuse hindamine. (Magistritöö). TTÜ Majandusarvestuse instituut. Tallinn.
- Tooding, L-M. (2007). *Andmete analüüs ja tõlgendamine sotsiaalteadustes*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Vutt, A. (2011). Konkurentsituult konkurentsivõimeline äriühing. – Maksumaksja, nr. 3.Tallinn: Casus Tax Services OÜ, lk 33-37.

- Vutt, A. (2014). Sissemakseta osäühing *pro et contra*. Kättesaadav: <http://media.voog.com/0000/0038/9691/files/33Vutt.pdf>, 8. september 2018.
- Vutt, A. (2015). Kapitalita osäühing: kas kole koll või uus reaalsus? – Maksumaksja, nr. 2
Tallinn: Casus Tax Services OÜ, lk 32-33.
- Äriseadustik. Vastu võetud Riigikogus 15.02.1995. a – RT I 1995, 26, 355; RT I, 12.07.2014, 162.
- Äriseadustiku muutmise seaduse eelnõu seletuskiri. (2010). Justiitsministeerium. Kättesaadav: <http://www.riigikogu.ee/?page=eelnou&op=ems2&emshelp=true&eid=992707&u=20150306124805>, 9. september 2018.
- Äriuuringute meetodid. Praktilisi näpunäiteid. (2004). /Toim. G. Pervez, K. Grønhaug. Tõlk. J. Kütt. Tallinn: Külim Kirjastus.

LISAD

Lisa 1. Raamatupidajatele suunatud ankeet

Antud küsimustik on koostatud Tallinna Tehnikaülikooli majandusarvestuse ja ettevõtluse juhtimise eriala lõputöö kirjutamiseks.

Ankeet on mõeldud raamatupidajatele (sh raamatupidaja assistent, nooremraamatupidaja, vanemraamatupidaja ja pearaamatupidaja), kes on koostanud osakapitali sissemakseta asutatud osaühingute majandusaasta aruandeid.

Küsitluse eesmärk on selgitada välja osakapitali sissemakseta asutatud osaühingute aruandluskohustuse täitmata jätmise põhjused ning võimalikud meetmed, mis soodustaksid osaühingute aruandluskohustuse järjepidevat täitmist.

Küsimustik koosneb valikvastustega väidetest ning selle täitmine võtab aega ligikaudu 5–10 minutit. Kogutud andmed on anonüümsed ja neid kasutatakse üldistatud kujul lõputöö kirjutamise eesmärgil.

Ette tänades

Anastassia Kallikorm

- 1. Palun märkige skaalal (1–5) kuivõrd olulised on järgnevad tegurid, mis teie arvates takistavad ettevõttel majandusaasta aruande õigeaegset esitamist: 1 – ei ole üldse oluline, 2 – ei ole oluline, 3 – ei oska öelda, 4 – on oluline, 5 – on väga oluline**

Väide	1	2	3	4	5
RIKi keeruline süsteem takistab omanikul majandusaasta aruande õigeaegset esitamist.					
Maksude õigeaegne mittetasumine takistab omanikul majandusaasta aruande õigeaegset esitamist.					
Kui majandusaasta aruande esitamise hetkeks on omakapital negatiivne, siis see takistab omanikul majandusaasta aruande õigeaegset esitamist.					
Kuna osakapitali sissemakse tähtaeg puudub, jäetakse selle sissemaksmine viimasele hetkele, mis omakorda takistab omanikul majandusaasta aruande õigeaegset esitamist					
Kui te teate mõnda siin loetelus nimetatamata jäänud tegurit, mis takistab väga oluliselt osaühingute juhte majandusaasta aruande õigeaegset esitamist, siis palun kirjutage see siia:					

Lisa 1 järg

2. Palun märkige skaalal (1–5) kuivõrd teie arvates alljärgnevad tegurid mõjutaks ettevõtet majandusaasta aruannet esitama õigeaegselt: 1 – ei mõjutaks üldse, 2 – ei mõjutaks oluliselt, 3 – ei oska öelda, 4 – mõjutaks oluliselt, 5 – mõjutaks väga oluliselt

Väide	1	2	3	4	5
Kui esitamata majandusaasta aruanne takistaks juhatuse liikmel uue osaühingu asutamist.					
Kui majandusaasta aruande esitamata jätmisega kaasneks kõrgem trahvimäär.					
Kui majandusaasta aruande esitamise kohustuse järelevalve oleks tõhusam.					
Kui sarnaselt maksuvõla infole avalikustatakse teavet osaühingut puudutavate käimasolevate täitemenetluste kohta.					
Kui jäetakse majandusaasta aruanne esitamata, siis võiks registripidajal olla õigus osaühing äriregistrist kustutada varem kui 1,5 aastat pärast aruande esitamise tähtaja möödumist.					
Kui osaühingu vabatahtlik lõpetamine muutuks lihtsamaks, siis ei kasutataks majandusaasta aruande mitteesitamist osaühingu äriregistrist kustutamise meetmena.					
Kui te teate mõnda siin loetelus nimetatud jäänud tegurit, mis väga olulisel määral mõjutaks juhte majandusaasta aruannet õigeaegselt esitama, siis palun kirjutage see siia:					

3. Teie sugu (joonige sobiv alla): naine, mees

4. Teie vanus (joonige sobiv alla):

kuni 25 aastat
25-35 aastat
36-45 aastat
46-55 aastat
56- enam aastat

5. Teie amet (joonige sobiv alla või lisage vastus kategooriasse muu):

raamatupidaja assistent
nooremraamatupidaja
raamatupidaja
Vanemraamatupidaja
Pearaamatupidaja
Muu

6. Palun märkige ettevõtte liik, kellele te raamatupidamisteenuseid osutate:

Ettevõtte liik	Vastus
mikroettevõtja – osäühing, kelle näitajad vastavad aruandeaasta bilansipäeval kõikidele järgmistele tingimustele: varad kokku kuni 175 000 eurot, kohustised ei ole suuremad kui omakapital, üks osanik, kes on ka juhatuse liige, ja kelle müügitulu on aruandeaastal kuni 50 000 eurot.	
väikeettevõtja – äriühing, kelle näitajatest võib aruandeaasta bilansipäeval vaid üks ületada järgmisi tingimusi: varad kokku 4 000 000 eurot, müügitulu 8 000 000 eurot ja keskmine töötajate arv aruandeaasta jooksul 50 inimest.	
keskmise suurusega ettevõtja – äriühing, kelle näitajatest võib aruandeaasta bilansipäeval vaid üks ületada järgmisi tingimusi: varad kokku 20 000 000 eurot, müügitulu 40 000 000 eurot ja keskmine töötajate arv aruandeaasta jooksul 250 inimest.	
osutan raamatupidamisteenust nii mikro-, väikeettevõtjatele kui ka keskmise suurusega ettevõtjatele	
Muu (palun täpsustage)	

Allikas: autori koostatud

Lisa 2. Ettevõtte juhtidele suunatud ankeet

Antud küsimustik on koostatud Tallinna Tehnikaülikooli majandusarvestuse ja ettevõtluse juhtimise eriala lõputöö kirjutamiseks.

Ankeet on mõeldud osaühingute juhtidele, kes võivad olla ka ka osanikud. Küsitluse eesmärk on selgitada välja osaühingute aruandluskohustuse täitmata jätmise põhjused ning võimalikud meetmed, mis soodustaksid osaühingute aruandluskohustuse järjepidevat täitmist.

Küsimustik koosneb valikvastustega väidetest ning selle täitmine võtab aega ligikaudu 5–10 minutit. Kogutud andmed on anonüümsed ja neid kasutatakse üldistatud kujul lõputöö kirjutamise eesmärgil.

Ette tänades

Anastassia Kallikorm

- 1. Palun märkige skaalal (1–5) kuivõrd olulised on järgnevad tegurid, mis teie arvates takistavad ettevõttel majandusaasta aruande õigeaegset esitamist: 1 – ei ole üldse oluline, 2 – ei ole oluline, 3 – ei oska öelda, 4 – on oluline, 5 – on väga oluline**

Väide	1	2	3	4	5
RIKi keeruline süsteem takistab omanikul majandusaasta aruande õigeaegset esitamist.					
Maksude õigeaegne mittetasumine takistab omanikul majandusaasta aruande õigeaegset esitamist.					
Kui majandusaasta aruande esitamise hetkeks on omakapital negatiivne, siis see takistab omanikul majandusaasta aruande õigeaegset esitamist.					
Kuna osakapitali sissemaks tähtaeg puudub, jäetakse selle sissemaksmine viimasele hetkele, mis omakorda takistab omanikul majandusaasta aruande õigeaegset esitamist					
Kui te teate mõnda siin loetelus nimetamata jäänud tegurit, mis takistab väga oluliselt osaühingute juhte majandusaasta aruande õigeaegset esitamist, siis palun kirjutage see siia:					

Lisa 2 järg

2. Palun märkige skaalal (1–5) kuivõrd teie arvates alljärgnevad tegurid mõjutaks ettevõtet majandusaasta aruannet esitama õigeaegselt: 1 – ei mõjutaks üldse, 2 – ei mõjutaks oluliselt, 3 – ei oska öelda, 4 – mõjutaks oluliselt, 5 – mõjutaks väga oluliselt

Väide	1	2	3	4	5
Kui esitamata majandusaasta aruanne takistaks juhatuse liikmel uue osaühingu asutamist.					
Kui majandusaasta aruande esitamata jätmisega kaasneks kõrgem trahvimäär.					
Kui majandusaasta aruande esitamise kohustuse järelevalve oleks tõhusam.					
Kui sarnaselt maksuvõla infole avalikustatakse teavet osaühingut puudutavate käimasolevate täitemenetluste kohta.					
Kui jäetakse majandusaasta aruanne esitamata, siis võiks registripidajal olla õigus osaühing äriregistrist kustutada varem kui 1,5 aastat pärast aruande esitamise tähtaja möödumist.					
Kui osaühingu vabatahtlik lõpetamine muutuks lihtsamaks, siis ei kasutataks majandusaasta aruande mitteesitamist osaühingu äriregistrist kustutamise meetmena.					
Kui te teate mõnda siin loetelus nimetatud jäänud tegurit, mis väga olulisel määral mõjutaks juhte majandusaasta aruannet õigeaegselt esitama, siis palun kirjutage see siia:					

3. Teie sugu (joonige sobiv alla): naine, mees

4. Teie vanus (joonige sobiv alla):

kuni 25 aastat
25-35 aastat
36-45 aastat
46-55 aastat
56- enam aastat

5. Teie haridustase:

Põhiharidus
kutseharidus põhihariduse baasil
Keskharidus
kutsekeskharidus
Bakalaureusekraad või sellega võrdsustatud haridustase
Magistrikraad või sellega võrdsustatud haridustase
Doktorikraad või sellega võrdsustatud haridustase
Muu

6. Palun märkige teie juhitud osäühingu liik, mis teie ettevõtet kõige paremini iseloomustab:

Ettevõtte liik	Vastus
mikroettevõtja – osaühing, kelle näitajad vastavad aruandeaasta bilansipäeval kõikidele järgmistele tingimustele: varad kokku kuni 175 000 eurot, kohustised ei ole suuremad kui omakapital, üks osanik, kes on ka juhatuse liige, ja kelle müügitulu on aruandeaastal kuni 50 000 eurot.	
väikeettevõtja – äriühing, kelle näitajatest võib aruandeaasta bilansipäeval vaid üks ületada järgmisi tingimusi: varad kokku 4 000 000 eurot, müügitulu 8 000 000 eurot ja keskmine töötajate arv aruandeaasta jooksul 50 inimest.	
keskmise suurusega ettevõtja – äriühing, kelle näitajatest võib aruandeaasta bilansipäeval vaid üks ületada järgmisi tingimusi: varad kokku 20 000 000 eurot, müügitulu 40 000 000 eurot ja keskmine töötajate arv aruandeaasta jooksul 250 inimest.	
Muu (palun täpsustage)	

Allikas: autori koostatud

Lisa 3. Ankeedi küsimuste 3–6 vastused (uuringus osalenud raamatupidajate metaandmed)

Metaandmed	Vastanute arv	Vastanute osakaal
3. Sugu		
Naine	96	13%
Mees	15	87%
4. Vanus		
kuni 25 aastat	24	21%
25-35 aastat	50	44%
36-45 aastat	22	20%
46-55 aastat	15	13%
56- enam aastat	2	2%
5. Amet		
raamatupidaja assistent	8	7%
nooremraamatupidaja	9	8%
raamatupidaja	58	51%
vanemraamatupidaja	15	13%
pearaamatupidaja	9	9%
muu	14	12%
6. Ettevõtte liik		
mikroettevõtte	13	12%
väikeettevõtte	29	26%
keskmise suurusega ettevõtte	34	30%
osutan raamatupidamisteenust nii mikro-, väikeettevõtjatele kui ka keskmise suurusega ettevõtjatele	27	24%
muu	10	8%

Allikas: autori koostatud

Lisa 4. Ankeedi küsimuste 3–6 vastused (uuringus osalenud ettevõtete juhtide metaandmed)

Metaandmed	Vastanute arv
3. Sugu	
Naine	2
Mees	8
4. Vanus	
kuni 25 aastat	2
25-35 aastat	7
36-45 aastat	1
46-55 aastat	0
56- enam aastat	0
5. Haridus	
Põhiharidus	8
Kutseharidus põhihariduse baasil	9
Keskharidus	0
Kutsekeskharidus	4
Bakalaureusekraad või sellega võrdsustatud haridustase	5
Magistrikraad või sellega võrdsustatud haridustase	1
Doktorikraad või sellega võrdsustatud haridustase	0
Muu	0
6. Ettevõtte liik	
mikroettevõtte	10
väikeettevõtte	0
keskmise suurusega ettevõtte	0

Allikas: autori koostatud

Lisa 5. Ankeedi küsimuse 1 raamatupidajate vastused

1. Palun märkige skaalal (1–5) kuivõrd olulised on järgnevad tegurid, mis teie arvates **takistavad** ettevõttel majandusaasta aruande õigeaegset esitamist: 1 – ei ole üldse oluline, 2 – ei ole oluline, 3 – ei oska öelda, 4 – on oluline, 5 – on väga oluline

Väide	Vastanute arv				
	1	2	3	4	5
RIKi keeruline süsteem takistab omanikul majandusaasta aruande õigeaegset esitamist.	47	37	9	6	14
Maksude õigeaegne mittetasumine takistab omanikul majandusaasta aruande õigeaegset esitamist.	32	38	15	12	16
Kui majandusaasta aruande esitamise hetkeks on omakapital negatiivne, siis see takistab omanikul majandusaasta aruande õigeaegset esitamist.	12	35	25	25	16
Kuna osakapitali sissemakse tähtaeg puudub, jäetakse selle sissemaksmine viimasele hetkele, mis omakorda takistab omanikul majandusaasta aruande õigeaegset esitamist	28	28	21	17	19

Allikas: autori arvutused

Väide	Vastanute osakaal				
	1	2	3	4	5
RIKi keeruline süsteem takistab omanikul majandusaasta aruande õigeaegset esitamist.	41,6%	32,7%	8%	5,3%	12,4%
Maksude õigeaegne mittetasumine takistab omanikul majandusaasta aruande õigeaegset esitamist.	28,3%	33,6%	13,3%	10,6%	14,2%
Kui majandusaasta aruande esitamise hetkeks on osakapital negatiivne, siis see takistab omanikul majandusaasta aruande õigeaegset esitamist.	10,6%	31%	22,1%	22,1%	14,2%
Kuna osakapitali sissemakse tähtaeg puudub, jäetakse selle sissemaksmine viimasele hetkele, mis omakorda takistab omanikul majandusaasta aruande õigeaegset esitamist	24,8%	24,8%	18,6%	15%	16,8%

Allikas: autori arvutused

Lisa 6. Ankeedi esimese küsimuse vabas vormis esitatud raamatupidajate vastuste analüüs

Nr	Tegur	Tegurit iseloomustavad vastused
1.	Raamatupidaja teenuse mittekasutamine	<ol style="list-style-type: none"> 1) tehakse ise raamatupidamist, ei küsita nõu professionaalidelt; 2) proovivad ise ära teha ja kui ei tule välja, siis pöörduvad raamatupidaja poole kui on juba hilja; 3) "isetegemine"; 4) juhtidel pole raha teenust osta, konsolideerimine on keerukas.
2.	Majandustegevuse puudumine	<ol style="list-style-type: none"> 1) puudub majandustegevus, ise ei saa aru, et on vaja esitada, ei kasutata raamatupidaja abi; 2) kui majandustegevust polnud ja raamatupidajalt nõu ei küsita, siis jääbki aruanne esitamata; 3) Puudub majandustegevus, ei oska aruannet ilma raamatupidaja abita täita
3.	Puudulik järelevalve	<ol style="list-style-type: none"> 1) järelevalve aruannete esitamise ja esitamata jätmise üle on puudulik; 2) ei saada aru, miks peab aruannet õigeaegselt esitama, kui pole kunagi trahvi hilinemise pärast saanud; 3) teadmatus, või suhtumine, et keegi pole minult nõudnud, järelikult pole vaja; 4) täielik huvipuudus.
	Ettepanek	Ettepanekut iseloomustavad vastused
1.	Trahvi määramise tingimuste karmistamine	<ol style="list-style-type: none"> 1) trahvida võiks kõiki hilinejaid, mitte ainult neid, kes peale hoiatust aruande esitavad.
2.	Raamatupidamisteenuse sisseost	<ol style="list-style-type: none"> 1) firmajuhid võiks raamatupidamisteenust sisse osta, mitte ise oskamatult raamatupidamist teha; 2) firmajuhid võiks nõu küsida proffidelt.

Allikas: autori koostatud

Lisa 7. Ankeedi küsimuse 1 ettevõtete juhtide vastused

1. Palun märkige skaalal (1–5) kuivõrd olulised on järgnevad tegurid, mis teie arvates **takistavad** ettevõttel majandusaasta aruande õigeaegset esitamist: 1 – ei ole üldse oluline, 2 – ei ole oluline, 3 – ei oska öelda, 4 – on oluline, 5 – on väga oluline

Väide	Vastanute arv				
	1	2	3	4	5
RIKi keeruline süsteem takistab omanikul majandusaasta aruande õigeaegset esitamist.	0	0	1	7	2
Maksude õigeaegne mittetasumine takistab omanikul majandusaasta aruande õigeaegset esitamist.	1	1	8	0	0
Kui majandusaasta aruande esitamise hetkeks on omakapital negatiivne, siis see takistab omanikul majandusaasta aruande õigeaegset esitamist.	1	1	8	0	0
Kuna osakapitali sissemaks tähtaeg puudub, jäetakse selle sissemaksmine viimasele hetkele, mis omakorda takistab omanikul majandusaasta aruande õigeaegset esitamist	0	0	1	7	2

Allikas: autori arvutused

Lisa 8. Ankeedi küsimuse 2 raamatupidajate vastused

2. Palun märkige skaalal (1–5) kui võrd teie arvates alljärgnevad tegurid mõjutaks ettevõtet majandusaasta aruannet esitama õigeaegselt: 1 – ei mõjutaks üldse, 2 – ei mõjutaks oluliselt, 3 – ei oska öelda, 4 – mõjutaks oluliselt, 5 – mõjutaks väga oluliselt

Väide	Vastanute arv				
	1	2	3	4	5
Kui esitamata majandusaasta aruanne takistaks juhatuse liikmel uue osaühingu asutamist.	7	13	15	19	59
Kui majandusaasta aruande esitamata jätmisega kaasneks kõrgem trahvimäär.	7	17	22	36	31
Kui majandusaasta aruande esitamise kohustuse järelevalve oleks tõhusam.	6	18	27	32	30
Kui sarnaselt maksuvõla infole avalikustatakse teavet osaühingut puudutavate käimasolevate täitemenetluste kohta.	7	15	24	31	36
Kui jäetakse majandusaasta aruanne esitamata, siis võiks registripidajal olla õigus osaühing äriregistrist kustutada varem kui 1,5 aastat pärast aruande esitamise tähtaja möödumist.	14	26	22	29	22
Kui osaühingu vabatahtlik lõpetamine muutuks lihtsamaks, siis ei kasutataks majandusaasta aruande mitteesitamist osaühingu äriregistrist kustutamise meetmena.	6	29	28	27	23

Allikas: autori arvutused

Väide	Vastanute osakaal				
	1	2	3	4	5
Kui esitamata majandusaasta aruanne takistaks juhatuse liikmel uue osaühingu asutamist.	6,2%	11,5%	13,3%	16,8%	52,2%
Kui majandusaasta aruande esitamata jätmisega kaasneks kõrgem trahvimäär.	6,2%	15%	19,5%	31,9%	27,4%
Kui majandusaasta aruande esitamise kohustuse järelevalve oleks tõhusam.	5,4%	15,9%	23,9%	28,3%	26,5%
Kui sarnaselt maksuvõla infole avalikustatakse teavet osaühingut puudutavate käimasolevate täitemenetluste kohta.	6,2%	13,3%	21,2%	27,4%	31,9%
Kui jäetakse majandusaasta aruanne esitamata, siis võiks registripidajal olla õigus osaühing äriregistrist kustutada varem kui 1,5 aastat pärast aruande esitamise tähtaja möödumist.	12,3%	23%	19,5%	25,7%	19,5%
Kui osaühingu vabatahtlik lõpetamine muutuks lihtsamaks, siis ei kasutataks majandusaasta aruande mitteesitamist osaühingu äriregistrist kustutamise meetmena.	5,2%	25,7%	24,8%	23,9%	20,4%

Allikas: autori arvutused

Lisa 9. Ankeedi küsimuse 2 ettevõtete juhtide vastused

2. Palun märkige skaalal (1–5) kuivõrd teie arvates alljärgnevad tegurid mõjutaks ettevõtet majandusaasta aruannet esitama õigeaegselt: 1 – ei mõjutaks üldse, 2 – ei mõjutaks oluliselt, 3 – ei oska öelda, 4 – mõjutaks oluliselt, 5 – mõjutaks väga oluliselt

Väide	Vastanute arv				
	1	2	3	4	5
Kui esitamata majandusaasta aruanne takistaks juhatuse liikmel uue osaühingu asutamist.	0	0	1	3	6
Kui majandusaasta aruande esitamata jätmisega kaasneks kõrgem trahvimäär.	0	0	4	5	1
Kui majandusaasta aruande esitamise kohustuse järelevalve oleks tõhusam.	0	0	1	6	3
Kui sarnaselt maksuvõla infole avalikustataks teavet osaühingut puudutavate käimasolevate täitemenetluste kohta.	0	0	1	8	1
Kui jäetakse majandusaasta aruanne esitamata, siis võiks registripidajal olla õigus osaühing äriregistrist kustutada varem kui 1,5 aastat pärast aruande esitamise tähtaja möödumist.	0	2	4	2	2
Kui osaühingu vabatahtlik lõpetamine muutuks lihtsamaks, siis ei kasutataks majandusaasta aruande mitteesitamist osaühingu äriregistrist kustutamise meetmena.	1	2	1	3	3

Allikas: autori arvutused